Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

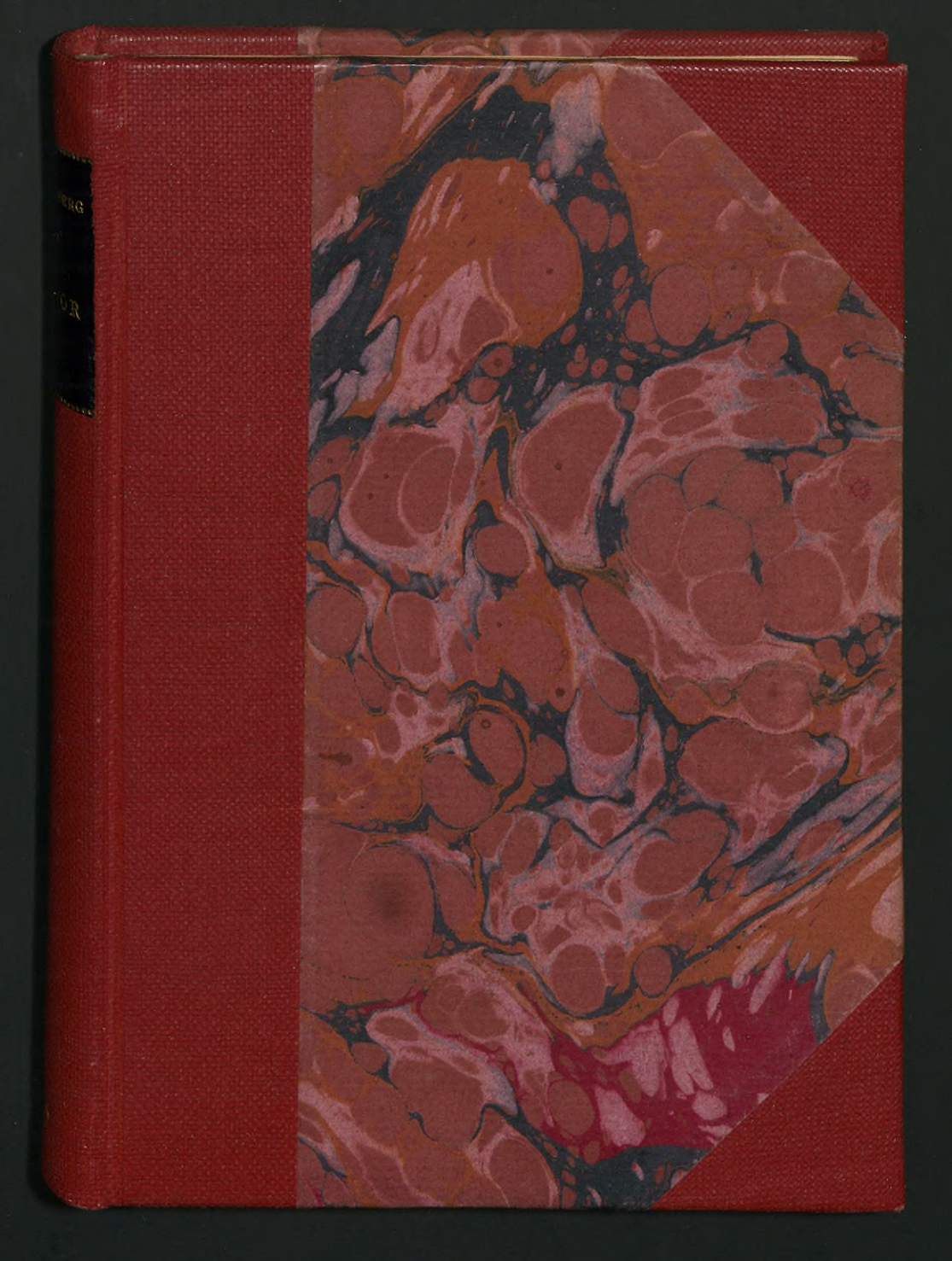

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS ·

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

AUGUST STRINDBERG

Sagor.

HUGO GEBERS FÖRLAG
STOCKHOLM

AUGUST STRINDBERG

SAGOR

AUGUST STRINDBERG

SAGOR

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

KUNGL. BIBLIOTEKET

STOCKHOLM
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI
1903

I Midsommartider

I MIDSOMMARTIDER, då jorden står brud i Nordanlanden, då marken hon gläds, då källan ännu springer, då ängens blommor stå raka och fåglarne sjunga, det var då som dufvan kom från skogen och satte sig utanför stugan där den nittioåriga modren låg till sängs.

Den gamla hade legat i tjugo år, och hon kunde se genom fönstret allt som skedde på gården, den hennes två söner brukade. Men hon såg världen och människorna på sitt särskilda sätt, ty fönsterrutorna voro anlupna i alla regnbågens färger; hon behöfde bara vända litet på hufvudet, så syntes allting efter hvartannat i

rödt, gult, grönt, blått, gredelint. Var det sålunda en vinterdag, då träden stodo i rimfrost som om de buro hvita silfverlöf, så vände hon hufvudet på kudden, och träden blefvo gröna; det var sommar, åkern blef gul, himlen blef blå, äfven om den var grå i sig själf. På det sättet tyckte hon sig kunna trolla; och hon hade aldrig tråkigt. Men de trolska rutorna hade äfven en annan gåfva; ty de voro buktiga, så att de visade det som var utanför, ibland förstoradt, ibland förminskadt.

När sålunda hennes stora son kom hem och var stygg, skrikande ute på gården, så önskade modren honom liten och snäll igen; och strax såg hon honom så liten. Eller när barnbarnen kommo tultande där ute, och hon tänkte på deras framtid, så — ett, tu, tre — kommo de in i förstoringsglaset, och hon såg dem fullväxta, stora människor, jättar riktiga.

Men när sommarn gick in, då lät hon öppna fönstret; ty så vackert som det då var därute kunde icke rutorna visa det. Och nu på midsommarafton, då det var som aldra vackrast, låg

hon och såg utåt ängen och hagen, då dufvan tog upp sin sång. Hon sjöng så fagert om Jesu Krist och om himmelrikets glädje och härlighet, och hon bjöd alla välkomna som voro betungade och fått nog af detta lifvets vedermödor.

Den gamla hörde, men hon tackade stor tack, ty jorden var i dag så skön som själfva himlen, och hon önskade sig icke bättre.

Då flög dufvan öfver ängen upp i berglunden, där bonden stod och gräfde brunn. Han stod djupt ner i jorden med tre alnar öfver hufvudet, alldeles som i sin graf.

Dufvan satte sig i en gran och sjöng om himmelrikets glädje, viss att mannen nere i jorden som hvarken såg himmelen, hafvet eller ängen, skulle längta dit upp.

— Nej, sade bonden, jag måste först gräfva brunn; ty annars får icke min sommargäst vatten, och då flyttar den lilla olyckliga frun med sitt barn.

Dufvan flög ner i stranden, där bondens bror höll på att ta upp nät; och hon satte sig i vassen att sjunga.

— Nej, sade bondens bror, jag måste skaffa mat i huset, annars skrika barnen af hunger! Senare! Senare! Tids nog med himmelen! Lifvet först och döden sen!

Dufvan flög upp till storstugan, där den lilla olyckliga frun bodde för sommaren. Hon satt nu på verandan och sydde på handmaskinen; hvit som en lilja var hon i ansiktet under den röda filthatten, som lik en vallmo låg på hennes svarta hår, svart som ett sorgflor. Hon skulle sy ihop ett vackert förkläde åt lillan att begagnas på midsommarafton; och barnet satt vid hennes fötter på golfvet och klippte sönder tyglappar hon fått.

— Hvarför kommer inte pappa hem? frågade lillan.

Det var just den svåra frågan, som den unga modren icke själf kunde svara på, och sannolikt icke fadren heller, där han i främmande land vallade sin sorg, som var dubbelt så stor som modrens.

Symaskinen gick illa, men den stack och stack; så många nålstygn som ett människohjärta kan

tåla, innan det alldeles förblöder; och hvarje stygn band tråden ändå fastare — så underligt!

— Jag vill gå till byn i dag, mamma! sade lillan, och jag vill se solen, för här är så mörkt.

— Du skall få gå till solen i eftermiddag, mitt lilla barn!

Där var nämligen mörkt mellan de höga klipporna på denna stranden af ön; och stugan stod midt ibland svarta granar, som skymde utsikten, äfven åt hafvet.

— Och så vill jag att du skall köpa mycket leksaker åt mig, mamma.

— Barn, vi ha så litet att köpa med! svarade modren och böjde hufvudet djupare mot bröstet.

Och det var sanningen, ty välståndet hade förbytts i svårigheter; ingen tjänare hade de på sommaren, och modren måste göra allt själf.

Men när hon nu såg barnets sorgsna min, lyfte hon upp henne i sitt knä.

— Tag mamma om halsen! sade hon.

Lillan gjorde så.

— Gif mamma en kyss!

Hon fick den af en liten halföppen mun, som en fågelunges; och när modren erhöll en blick ur dessa ögon, blåa som linets blomma, då återstrålade hennes sköna ansikte af barnets harmlösa oskuld, och hon såg själf ut som ett lyckligt barn i solsken.

— Här sjunger jag inte om himmelrik, tänkte dufvan, men kan jag tjäna dem, skall jag.

Och så flög hon till Sol-byn, där hon hade förrättning.

Nu blef det eftermiddag; den lilla frun tog korgen på armen och barnet i handen för att gå. Hon hade aldrig varit i byn förr; men hon visste att den låg åt solnedgången, på andra sidan ön; och bonden hade sagt att det var sex gärdsgårdar med sex grindar innan man kom fram.

Och så gingo de.

Först kom en gångstig med stenar och trärötter, så att lillan måste bäras, och det var tungt nog. Läkarn hade förbjudit barnet att anstränga sin venstra fot, ty den var så vek att den lätt kunde växa krokig

Den unga modren dignade under sin kära börda; och svettdropparna pärlade ned för hennes ansikte, ty det var hett i skogen.

— Jag är så törstig, mamma! klagade den lilla flickan.

— Älskade barn, gif dig till tåls, så får du vatten när du kommer fram.

Och hon kysste den lillas torra små läppar, och då log barnet, glömmande sin törst.

Men solen brände och luften stod still i skogen.

— Nu får du försöka gå litet, sade modren och satte ner barnet.

Men den lilla foten vek sig, och barnet kunde icke gå.

— Jag är så trött, mamma! klagade barnet och satte sig ned för att gråta.

Men på marken växte de vackraste små klockor af rosenrödt, som doftade mandel; och barnet hade aldrig sett sådana små blommor förr; och så log hon igen så att modren blef stärkt i sitt sinne och kunde fortsätta vägen med barnet på armen.

Nu voro de vid första grinden, och gingo genom den, samt lade hanken noga på.

Då hördes ett skrik som ett högt gnäggande; och en lös häst rusade fram, ställde sig midt på vägen och skrek; och vid hans skrik svarades i skogen från höger och venster och rundtom; och det dånade i marken, knakade i grenar och smällde stenar. Och de öfvergifna stodo där midt ibland en skara lösa hästar.

Barnet gömde sitt ansikte vid modrens bröst och hennes lilla hjärta pickade af ångest som ett ur.

— Jag är så rädd! hviskade hon.

— O gud i himlen, hjälp oss! bad modren.

Då hördes en solsvärta sjunga inne i granarne; och se, i samma stund sprungo hästarne sin väg åt olika håll; och det blef tyst igen.

Så uppnådde de den andra grinden och lade på hanken.

Där låg ett trädesgärde; och solen brände hetare än i skogen. Jordkokorna lågo gråa i långa rader; men i en sluttning sågo de plötsligen kokorna röra sig, och det var ryggarna af en fårahjord.

Får äro ju snälla djur, lammen i synnerhet, men gumsen är icke att leka med, utan han är

en okynnig en, som gärna anfaller dem som honom intet ondt gjordt. Och nu kom han midt i vägen, hoppande öfver diket. Han böjde hufvudet och gick baklänges.

— Jag är så rädd, mamma, sade den lilla; och hennes hjärta bultade.

— O gud nådig i himlen, hjälp oss, suckade modren och såg bedjande uppåt det blåa hvalfvet.

Och där hvilade, fladdrande som en fjäril, en liten lärka; och när hon började sjunga försvann gumsen bland de grå kokorna.

Så kommo de till tredje grinden. Nu började marken sänka sig; det blef vått om fötterna, och där var ett kärr. Tufvorna sågo ut som små grafvar med hvita blommor på, ullblommor eller bomullsblommor; och det gällde att gå rätt för att icke sjunka ner i dyn. Där växte svarta bär, som voro giftiga, och dem ville barnet plocka, men fick icke lof, och därför blef hon ledsen, ty hon förstod icke hvad giftigt var.

Som de gingo, märktes något hvitt skynke som drogs fram mellan träden; solen gömdes, och det blef ett hvitt mörker omkring dem som var hemskt.

I det hvita stack nu fram ett hufvud med hvit stjärna och två krokiga horn, och så råmade hufvudet. Och där syntes flera hufvuden, många, och de kommo allt närmare.

— Jag är rädd, mamma, hviskade barnet. Jag är så rädd.

Modren tog ett steg åt sidan och sjönk ner emellan två tufvor i träsket.

— O gud, store, nådige, förbarma Dig! ropade modren ur djupet af sin själ.

Och nu hördes vinden, den starka hafsvinden gå fram genom skogen; träden böjde sig ödmjukt inför den store anden; och en ung tall lutade sig ner; det hviskade något från dess krona i den öfvergifnas öra; och när hon med ena handen fattat i en gren, rätade tallen ut sig och lyfte den förtviflade ur dyn.

Dimman var bortblåst i detsamma; solen sken igen, och de stodo vid den fjärde grinden. Men modren som förlorat sin hatt, torkade barnets tårar med sitt svarta hår; och då lillan log däråt, då sken det i det arma modershjärtat; hon glömde allt öfverståndet ondt, så att hon fick nya krafter

till att hinna den femte grinden. Då ljusnade det i sinnet, ty hon såg röda tegeltak och flaggor; och utmed vägen växte snöbollsbuskar och vilda rosor, två och två, alldeles som om de hållit af hvarandra, den hvita snöbollsbusken och den skära vildrosen.

Lillan kunde nu gå; och hon plockade korgen full med blommor, som dockan Lisa skulle sofva i om midsommarnatten för att få vackra drömmar.

Så lekte de fram sin väg, sorglösa igen; ty de hade bara en björkhage kvar, så voro de framme. Nu steg vägen uppåt en liten backe; och som de kommit upp och krökte åt höger, stod tjuren midt på vägen.

Det var omöjligt att fly, och förkrossad föll modren ned på knä, lade barnet på marken framför sig, böjde hufvudet skyddande öfver, så att det långa håret hängde som ett svart dok; och med sträckta händer bad hon en tyst bön. Från hennes panna droppade ångestsvetten som röda blodsdroppar ner på marken.

— O gud, bad hon; tag mitt lif, men skona den lillas!

Då hörde hon vingslag i luften; och när hon såg upp flög en hvit dufva inåt byn; men tjuren var borta.

När hon såg efter sitt barn, satt den lilla vid vägkanten och plockade smultron, så röda som blodsdroppar; och då förstod hon hvar de kommit ifrån.

De gingo genom sista grinden och vandrade inåt byn.

I sol låg den, vid en grön vik, under stora lindar och lönnar; och på en kulle syntes den hvita kyrkan med den röda klockstapeln; prästgården i syrener, posthuset i jasminer och trädgårdsmästarns under en stor ek. Allt låg där så ljust; flaggorna blåste ut; små båtar kantade stränder och bryggor, och det syntes att det var midsommarafton.

Men de mötte ingen människa. Nu skulle de först gå till handelsboden att handla, och där skulle lillan också få dricka.

När de kommo dit, var boden stängd.

— Jag är så törstig, mamma, klagade barnet.

De gingo till posten. — Där var stängdt.

— Jag är så hungrig, mamma.

Modren var stum, ty hon förstod icke hvarför det var stängdt på en hvardag; och hvarför inga människor syntes. Hon gick till trädgårdsmästarn. Där var stängdt, och en stor hund låg framför porten.

— Jag är så trött, mamma.

— Det är jag också mitt barn, men vi måste söka en dryck vatten.

Och de gingo i gård ur gård; men det var stängdt öfverallt; och barnet kunde icke gå längre, ty dess lilla fot var trött så att hon haltade. När modren såg den lilla vackra gestalten lutad på sned, då tröttnade hon också och satte sig i vägkanten med barnet i knä. Och den lilla somnade.

Då hördes en dufva sjunga i syrenbuskarne; och hon sjöng om himmelrikets glädje och om jordens eviga sorg och kval.

Men modren såg på sitt sofvande barn och på dess lilla ansikte, som var infattadt i hufvan af hvita spetsar likt blombladen på den hvita liljan. Och hon tyckte sig äga himmelriket i sina armar.

Men barnet vaknade och begärde dricka.

Modren förblef stum.

— Jag vill gå hem, mamma, klagade den lilla.

— Samma rysliga väg tillbaka? Aldrig! Hellre går jag i sjön, svarade modren.

— Jag vill gå hem!

Modren reste sig. Hon hade i fjärran sett unga björkar sticka upp bakom en kulle; och under det hon betraktade dem, började träden att röra sig och gå. Då förstod hon att där funnos människor som brutit björklöf till midsommarens löfsalar; och hon tog sin väg ditåt, där hon skulle finna vatten.

På vägen dit märkte hon en liten stuga innanför ett grönt staket med hvit grind; där stod dörren öppen och inbjöd så vänligt. Hon gick in genom grinden och kom i en trädgård med pioner och akelejor. Nu märkte hon att gardinerna voro nere för fönstren; och alla gardinerna voro hvita. Men ett fönster i vindskupan stod öppet, och mellan ett par balsaminer stack en hvit hand ut viftande med en liten hvit duk, som om den viftade åt en som skall resa.

Hon gick fram till stugukvisten; och där låg i det höga gräset en krans af grönt myrtenris med hvita rosor. Men den var för stor att vara en brudkrans.

Så steg hon in på svalen och frågade om någon var inne.

Då intet svar hördes, gick hon in i stugan. På golfvet stod, midt i en skog af blommor, en svart stoftkista med silfverfötter. Och i kistan låg en ung flicka med en brudkrona på hufvudet.

Väggarne i rummet voro af nya furubräder, endast oljefernissade så att alla kvistarne syntes. Och i de ovala kvisthålen syntes de mörka tvärsågade kvistarne som ögonstenar.

Barnet märkte först de sällsamma väggarne och sade:

— Se så mycket ögon, mamma.

Ja, där fans alla slags ögon; stora vältaliga, allvarliga sådana; små skinande barnaögon med ett leende i vrån; onda ögon som visade för mycket af det hvita; öppna, vakande ögon, som forskade in i hjärtat; och där satt ett stort, mildt modersöga, som såg kärligt på den döda flickan;

och i ögat hängde en klar tår af furukåda, som af den nedgående solens strålar gnistrade i rödt och grönt likt en diamant.

— Sofver flickan? frågade barnet, som nu fått syn på den döda.

— Ja, hon sofver.

— Är det en brud, mamma?

— Ja, det är en brud.

Modren hade känt igen henne! Det var den flickan, som skulle stå brud till midsommar, när sjömannen kom hem; men när sjömannen skref, att han först kunde komma till hösten, så brast hennes hjärta; ty hon ville icke vänta till hösten, då träden fällt löfven och stormarne börjat gå.

Hon hade lyssnat på dufvans sång, och förstått den. När nu den unga modren gick, visste hon hvart hon skulle gå.

Hon ställde den tunga korgen ifrån sig utanför grinden och tog barnet i sina armar; styrde stegen ut i nästa äng, som skilde henne från stranden. Det var ett haf af blommor som susade och hviskade om hennes hvita kjortel, hvilken färgades af alla slagen frömjöl; humlor, bin och fjärilar

lyfte på vingarne och flögo framför sjungande i ett enda brokigt guldmoln. Ner mot stranden gick hon med lätta steg.

Då såg hon ut på viken en hvit segelbåt komma med spända segel rätt ner mot bryggan, men det syntes ingen vid styret. Och hon vadade vidare, badande i blommor och blomsterdoft, så att hennes hvita kjortel såg ut som en blomstersäng men med mycket finare färger.

Nere i strandens pilar stannade hon; där satt ett fågelbo mellan stam och gren; och när trädet gungade för aftonvinden, vaggades tre små dunungar, som lillan strax ville klappa.

— Nej, mitt barn, sade modren; rör aldrig vid fågelbon.

Och just när de stodo i strandstenarne, landade den hvita båten, alldeles vid deras fötter, men där fans ingen människa i den.

Då tog hon barnet och steg ombord. Och genast vände båten och styrde ut ur viken.

När de seglade under kyrkudden, började alla klockorna ringa, men så hurtigt och glädjefullt.

Och båten gled ut ur viken och kom ut på fjärden, där öppna hafvet syntes.

Den lilla flickan lyste af fröjd, ty vattnet var så blått och lugnt; och det var icke vatten mer som de åkte i, utan det var linblommor, som barnet plockade med sin utsträckta hand.

Och blommorna böjde sig och reste sig som små vågor hviskande mot båtkanten. Oändlig syntes lin-åkern breda sig framför dem; men så sveptes de in i en hvit dimma, och de hörde riktigt vågskvalp. Men ofvanifrån dimman klingade lärkors sång.

— Hur kan lärkorna sjunga på hafvet? frågade lillan.

— Hafvet är så grönt att lärkorna tro det är en äng, svarade modren.

Nu skingrades dimman igen; himlen var blå som en linåker och lärkorna höjde sig.

Då fingo de se, rätt ut i hafvet, en grönskande ö med hvita sandstränder, där hvitklädda människor vandrade hand i hand. Och den nedgående solen belyste det gyllne taket på en pelargång, där hvita eldar brunno under heliga offer-

skålar; och öfver den grönskande ön sträckte sig en regnbåge i rosenrödt och vassgrönt.

— Hvad är det, mamma?

Modren kunde icke svara.

— Är det himmelrik som dufvan sjöng om? Hvad är himmelrik, mamma?

— Det är ett ställe, barn, där alla människor äro vänner, svarade modren; där ingen sorg och ingen ofrid är.

— Då vill jag komma dit, sade barnet.

— Det vill jag också, sade den trötta, öfvergifna, pröfvade modren.

Stora Grus-Harpan

DET LÅG en gång en ålkusa med sin son nere på sjöbotten invid ångbåtsbryggan, och såg på hur en gosse gjorde i ordning sitt spö för att meta.

— Se på den! sa' ålkusan, så ska du få lära dig världens ondska och försåt . . . Se nu på'n; han har en piska i hand'; och så kastar han ut snärten; där är den! Så kommer kläppen som drar neråt; där är den; men så kommer haken med en orm på! Det är den som du inte ska ta i mun, för då är du fast! Nå, det är bara dumma abborrar och mörtar som låter narra sig. Så nu vet du det!

Men nu började tångskogen med musslor och snäckor att gunga; och det hördes ett plaskande

och trummande, och så sköt en stor röd hvalfisk fram öfver deras hufven; han hade en stjärtfena lik en korkskruf som han arbetade med.

— Det är ångbåten! sa' den gamle ålkusan. Maka åt dig!

Ja, så blef det ett fasans buller däroppe. Det trampade och klampade, när de byggde bro på två sekunder mellan båten och land. Men det var svårt att se, för de släppte ut sot och oljor däroppe.

Det var något mycket tungt på bron, så att den skrek, och några karlar satte i att sjunga:

— Åh baxa med den! — För hå! hej med den! — Åh! samsa tag! — För hå, hej med den! — Ah, jämnka m'en! — För hej med den!

Nu skedde något som var alldeles obeskrifligt. Först lät det som när sextio dalkarlar spräcka ved; så öppnades en grop i vattnet som räckte ända ner på sjöbotten, och mellan tre stenar stod ett svart skåp som sjöng och spelte så det klingade och klangade, alldeles intill ålkusan och hans son, hvilka gåfvo sig ut på djupet.

Nu hördes en röst oppifrån som skrek:

— Tre famnars vatten! Det går inte! Låt en ligga, för det lönar inte ta opp det gamla skrället som kostar mer i lagning än det är värdt.

Det var bergmästaren som fått sitt pianino i sjön.

Så blef det tyst; stora rödfisken slog sig ut med skruffenan, och det blef ändå tystare. Men när solen gått ner, började blåsten; svarta skåpet ner i tångskogen gungade och dunkade mot stenarne; och vid hvarje stöt spelade det till, så att fiskarne i trakten kommo simmande för att se och höra.

Ålkusan kom först för att skåda; och när hon kunde spegla sig i skåpet, sade hon: »Det är ett spegelskåp!»

Det var logiskt, och därför sade alla: »Det är ett spegelskåp!»

Så kom en smörbult och luktade reda på ljusstakarne som blifvit kvar; och det satt ännu ljusstumpar nedbrända i piporna. »Det här duger äta», sa' han, »bara inte snärten vore».

Så kom en stortorsk och lade sig på trampen; men då blef ett dånande ini skåpet, så att alla fiskarne flydde.

Längre kom de inte den dagen.

Till natten blef det half storm, och spelkistan dunkade som stenläggarns jungfru ända tills solen gick upp. Då, när ålkusan kom igen med hela sällskapet hade skåpet ändrat sig.

Som ett hajgap hade locket slagit upp; där syntes en tandrad så stor så de aldrig sett maken; men hvarannan tand var svart. Och hela maskinen hade svällt upp i sidorna som en romfisk; bräderna slogo bukt, trampen pekade i vädret som en sparkande fot, ljusstakarnes armar knöto sig som näfvar. — Den var rälig!

— Det skiljer sig! skrek torsken och lade ut en fena, klar att vända.

— Det skiljer sig! skrek de alla.

Och nu lossnade brädena, kistan öppnade sig, och man fick se hur hon såg ut inuti; det var det roligaste af alltsammans.

— Det är en katse! Gå inte dit! sa' ålkusan.

— En väfvarstol är det! sa' spiggen som virkar sitt bo och förstår väfvarsakerna.

— En grusharpa, sa abborn som brukade hållas under kalkbruket.

Ja, en grusharpa var det! Men där fanns så

mycket grunkor och chikaner därinne som inte var likt den där de harpa grus med. Det var små manicker som liknade tår i hvita ullstrumpor; och när de rörde på sig, så gick en fot med två hundra benrangelsfinger; den gick och gick, men kom aldrig ur fläcken.

Det var en konstig kropp. Men spelet var slut, för benranglet kom inte åt strängarne mer, utan figurerade i vattnet som om de knackade med knogarne för att slippa in.

Spelet var slut. Men då kom ett stim med spiggar och gick midt igenom skåpet. Och när de släpade med sina piggar öfver strängarne, då spelte det igen, men på ett nytt sätt, för nu voro strängarne omstämda.

*

En rosig sommarafton straxt efter, sutto två barn på ångbåtsbryggan, en gosse och en flicka. De tänkte just inte på något, kanske på lite odygd; då med ens hördes en sakta musik från sjöbotten, och de blefvo allvarsamma.

— Hör du?

— Ja. Hvad är det? De spelar skalor.
— Nej det är myggen som sjunger.
— Inte. Det är sjöjungfrun.
— Det finns inte någon sådan har magistern sagt.
— Det vet inte magistern.
— Ja men hör ändå.

De hörde en lång stund, och så gick de sin väg.

Ett par nykomna badgäster satte sig ner på bryggan; han såg i hennes ögon som speglade hela den rosiga solnedgången och de gröna stränderna. Då hörde de musik som glasharmonika, men i nya tonarter, sådana endast de hade drömt, de som ville göra nytt på jorden. Men det föll dem icke in att söka utom sig, ty de trodde att det sjöng inom dem.

Så kom ett par gamla badgäster som kände knepet; och de gjorde sig ett nöje att säga högt:

— Det är bergmästarens sjunkna fortepiano.

Men bara det kom nya badgäster som icke kände sveket, så sutto de och undrade och gladdes åt den okända musiken, ända tills det kom några äldre badgäster och upplyste dem om sveket. Sen gladdes de icke mer.

Men spelkistan låg där den låg sommaren ut; och spiggarne lärde ut sin konst åt abborrarne, som kunde bättre. Pianot blef ett abborrgrund för badgästerna; lotsarne satte nät omkring det, och en vaktmästare försökte en dag att torska i det. När han fått ner torsklinan med gamla klocklodet och skulle dra upp, hörde han en löpning i X-moll, och så satt kroken fast. Han lirka och röck, och slutligen fick han upp fem fingerknotor med ylle på ändarne, och det knäckte i benen som på ett benrangel. Då blef han rädd och slängde bytet i sjön, fast han visste hvad det var.

Så kom rötmånan, då vattnet blef varmt och alla fiskarne gingo sin väg ut på djupet för att söka det svala. Då blef musiken tyst igen. Men Augusti månsken kom och badgästerna höllo regatta. I en hvit båt sutto också bergmästarn och hans fru; och de roddes sakta fram och åter af sina gossar. Som de rodde på det svarta vattnet, hvilket var försilfradt ofvanpå med lite mattförgyllning därjämte, hörde de en musik under båten.

— Haha! sa bergmästarn, det är vårt gamla skrälle till piano! Haha!

Men här tystnade han, då han såg sin hustru böja hufvudet djupt mot bröstet, som man ser pelikanerna på bilder, liksom hon ville bita sig i barmen och dölja sitt ansikte.

Det gamla pianot och dess långa historia hade hos henne väckt minnen ur djupet, från första matsalen de redde in, från första barnet som lärde spela, från långa kvällarnes ledsnad, som endast kunde förjagas med de stormande tonmassorna, hvilka fick hela våningen att skaka slöheten af sig, och som stämde om lynnen och satte ny glans på själfva möblerna... Men den historien hör inte hit.

*

När hösten var inne och första stormen gick, så kom strömmingen i tusende tusental och sam igenom spelkistan. Det var en afskedsmusik kan man tro; fisksvalor och måsar samlades för att höra. Och den natten reste spelkistan till sjöss; och så var det slut med hela härligheten.

Sjusofvaren

KAPELLMÄSTAR KREUZBERG var en man som älskade att sofva om morgnarne, både därför att han spelade i orkester om kvällarne och därför att han drack flera än ett glas bier innan han gick och lade sig. Han hade nog försökt stiga opp tidigare, men han fann ingen idé med det. Sökte han en bekant på morgonen, så sof den; ville han sätta in pengar i banken, så var den stängd; skulle han låna noter i musikhandeln så var den icke öppen, och behöfde han åka i spårvagnen så hade den icke börjat köra; en droska kunde han icke få så tidigt, icke en gång sitt Rapé-snus, icke något kunde han uträtta så tidigt. Därför hade han

stannat vid att sofva långt ut på morgnarne, och det gjorde han som han ville, ju.

Nu älskade han både sol och blommor och barn; men han fick inte bo åt solsidan för sina fina instruments skull, ty de höllo icke stämningen i soliga rum. Alltså hyrde han en våning den första april, och en som låg åt norr. Det tog han noga reda på, för han bar en kompass vid klockkedjan, och han visste hvar karlavagnen stod om aftnarne.

Ja; och så blef det vår, och det blef varmt så att det var en riktig välsignelse att bo mot norden. Sofrummet låg bredvid salen; och där han sof, höll han alltid kolmörkt med persienner; men i salen fanns inga persienner, för där behöfdes de icke.

Så blef det försommar och grönt. Kapellmästarn hade ätit och druckit på Hasselbacken, och sof därför mycket och godt, i synnerhet som teatern hade stängt just den dagen.

Emellertid, han sof nog godt, men det blef så varmt i rummet, att han vaknat eller trott sig vaken ett par gånger. En gång tyckte han att det brann

i tapeten, men det kunde vara Burgundern han druckit; en gång kände han något hett i ansiktet, men det var säkert Burgundern; och därför vände han sig och somnade om.

Så steg han upp vid half-tio-tiden, klädde sig och gick ut i salen för att svalka sig med ett glas kall mjölk som alltid stod i beredskap på morgonen.

Men det var inte svalt i salen i dag; det var nästan varmt, för varmt. Och den kalla mjölken var icke kall; den var ljum, obehagligt ljum.

Kapellmästarn var icke någon vresig man, men han tyckte om ordning med allt. Därför ringde han på gamla Lovisa, och som han gjorde sina anmärkningar fogligt de första femtio gångerna — så tilltalade han Lovisa i en vänlig men något bestämd ton, när hon stack in hufvudet i dörren.

— Lovisa, sade han, du har gifvit mig ljum mjölk.

— Nej, patron, svarade Lovisa, den var kall, men den har stått och blitt ljum.

— Du har gått och eldat då! för här är varmt i rummet.

Nej, Lovisa hade icke eldat; och Lovisa drog sig förnärmad tillbaka i sitt hörn.

Det gick väl an med mjölken; men när kapellmästarn tittade sig omkring i salen, så blef han ledsen. Han hade nämligen i ett hörn vid pianot byggt sig ett hemmets altare som utgjordes af ett litet bord med två ljusstakar af silfver, ett stort fotografiporträtt af en ung kvinna, och därframför ett högt champagneglas med guldrand.

I detta glas, hans bröllopsglas — han var nu änkeman — brukade han dagligen ha en röd ros stående, till åminnelse och till offer åt den som varit hans lifs sol en gång. Vinter och sommar stod en ros där; och om vintern räckte den i åtta dagar, om han nämligen klippte stjälkändan och lade litet salt i vattnet. Nu hade han i går afton satt en alldeles frisk ros i vattnet, och i dag var den vissnad, skrumpen, död, lutande hufvudet mot bröstet. Det var ett ondt tecken. Han visste nog hvilket ömtåligt släkte de här blommorna voro, och han hade märkt hos hvilka människor de trifdes och icke trifdes. Han hade i minnet huru ibland, när hans maka lefde, hennes ros, som hon alltid skulle

ha på sitt lilla sybord, icke ville trifvas utan visnade helt oförmodadt. Och han hade iakttagit att det var just då hans sol behagade gå bakom moln, som under ett doft mullrande upplöste sig i droppar. Rosorna ville ha frid och kärleksfulla ord, och tålde icke hårda tonfall. Musik älskade de, och han spelade ibland för rosorna så att de öppnade sig och logo.

Nu hade Lovisa ett hårdt sinne, och brukade gå och gräla för sig själf när hon städade. Och hon hade ilskna dagar ute i köket, så att såsen skar sig och all maten för öfrigt fick en bismak af olust som kapellmästarn genast kunde urskilja; för han var själf ett fint instrument som kände i själen det andra människor icke känna.

Han gissade genast att Lovisa hade dödat rosen; kanske hon grälat på den stackarn, eller knuffat på glaset, eller andats ondt på blomman, som icke tålde sådant. Därför ringde han igen; och när Lovisa stack in hufvudet, sade han, icke ovänligt, men något bestämdare än förra gången:

— Hvad har du gjort åt min ros, Lovisa?

— Ingenting! goda patron.

— Ingenting? tror du att blomman står och dör af sig själf! Du ser ju att det fattas vatten i glaset! Det har du slagit ut.

Som Lovisa var oskyldig, gick hon ut i köket och grät, för det är ju tråkigt att bli orättvist anklagad.

Kapellmästar Kreuzberg som icke kunde med andras gråt, lät udda vara jämt, och köpte en ny ros till aftonen, en riktigt frisk en, utan ståltrådar naturligtvis, för det hade hans fru aldrig kunnat lida.

Och så gick han och lade sig och sof på sitt öra; tyckte nog att det brann i tapeten och att kudden var het, men somnade om igen.

När han följande morgon trädde ut i salen för att göra sin andakt vid hemmets altare — så, o ve! låg rosen afbladad utmed stjälken.

Han ville gripa till ringklockan, men hejdade sig, då han såg bilden af henne som hans själ älskat, ligga halft hoprullad och nedfallen till blomglasets fot.

Detta hade Lovisa icke gjort! — I sitt barnsliga sinne tänkte han: Hon, som var mitt allt,

mitt samvete och min sångmö, hon ogillar mig, hon är ond på mig; hvad har jag gjort?

Ja, när han frågade sitt samvete, så fanns där ju, som det alltid finns små skavanker, och han beslöt att skrapa ut dem, så där småningom förstås.

Och så lät han sätta porträttet i glas och ram; rosen ställde han under en glaskupa, om det nu kunde hjälpa; hvilket var tvifvelaktigt.

Så for han på en åttadagars resa; kom hem om natten och lade sig. Vaknade ett tag som vanligt med ena ögat och tyckte att det brann i taklampan.

När han sen kom ut i salen var där hett rent af, och det såg så afsigkommet ut. Gardinerna voro blekta; pianoduken hade förlorat färgen den också; notböckernas band voro skefva; fotogenen i taklampan hade dunstat omkring och hängde i en hotande droppe under ornamentet där flugorna brukade dansa; vattnet i vattenkaraffinen var varmt.

Men det ledsammaste af allt: hennes bild hade också bleknat, gulnat som höstgräset! Då blef han ledsen. Och när han blef riktigt ledsen tog han till pianot eller fiolen, alltefter som . . .

Han satte sig denna gång vid pianot, i en obestämd afsikt att spela E-moll-sonaten, Griegs naturligtvis, och hennes sonat, den bästa och största han visste vara kommen i världen efter Beethovens D-moll, inte därför att E följer på D, utan därför att det var så!

Men pianot ville icke lyda i dag. Det var disharmoniskt, krånglade, så att han icke trodde sina fingrar eller ögon vara vid humör. Men det var icke deras fel. Pianot var helt enkelt ostämdt, rysligt ostämdt, fastän alldeles nyligen utgånget ur stämmarens skickliga händer. Det var som förgjordt, förtrolladt!

Då grep han fiolen; och den måste ju stämmas, förstås. Men när kvinten skulle upp i höjden, så vägrade skrufven; den var fasttorkad. Och när kapellmästarn tog i med hårdhandskarna, så sprang strängen med en knall och rullade ihop sig som ett torrt ålskinn.

Det var förgjordt!

Men att bilden skulle blekas ut, det var ledsammast af allt, och därför drog han en slöja öfver altaret.

Därmed kom en slöja öfver det vackraste i hans lif; och kapellmästarn blef ostämd, grubblande och upphörde att gå ut om kvällarne.

Så led det fram åt midsommar. Nätterna blefvo längre än dagarne; men som persiennerna höllo mörkt kunde icke kapellmästarn märka någon skillnad.

Slutligen en natt, själfva midsommarnatten, vaknade han vid att salsklockan slog tretton. Det var hemskt både för att det är ett olyckligt tal och att en klok klocka icke kan slå tretton. Nu somnade han icke om, utan låg och lyssnade. Det knäppte uti salen, och så small det som när en möbel spricker. Straxt efter tassade det på golfvet och så började klockan slå; och hon slog, slog, femtio slag, och hundrade. Det var hemskt!

Men nu sköt en ljusknippa in i sofrummet och kastade ut en figur på tapeten, en underlig figur som ett hak-kors; och det kom från salsdörren. Det var således ljus tändt ute i salen. Men hvem hade tändt det? Och det klingade med glas, alldeles som om gäster sutto där; champagneglas af slipad kristall; men det talades icke. Nu hördes

nya ljud, som när man bärgar segel, manglar kläder, eller sådant.

Kapellmästarn måste ut för att se, och befallande sin själ i den allsmäktiges hand gick han ut.

Han såg först Lovisas kamkofta försvinna genom köksdörren; såg rullgardiner, uppdragna likväl; såg matbordet fullt med blommor i glas; o, så fullt som en gång, på bröllopskvällen, när han kom hem med sin brud.

Och se nu: solen, solen stod honom midt i ansiktet, öfver blånande fjärdar och skogar i fjärran; solen hade gjort belysningen i salen och alla små skälmstyckena. Och det var hans födelsedag; och han välsignade solen som varit uppe så tidigt om morgnarne och spelat spratt åt sjusofvaren. Och han välsignade hennes minne, som han kallade sitt lifs sol. Det var icke något nytt namn, men han kunde icke hitta på bättre och det var godt nog.

Och rosen stod på hemmets altare och var alldeles frisk, så frisk som hon var innan hon blef trött på släpet. Trött! Ja hon var icke bland de starka; och lifvet var henne för brutalt med alla sina knuffar och stötar! Han hörde ännu i min-

net, när hon haft strykning eller rengöring, hur hon föll ner på soffan och klagade: jag är så trött! — Stackars liten, hon hörde inte hemma här, bara gaf en gästroll, och så reste hon.

Och hon saknade sol, sa' doktorn, men den gången hade de icke råd till solen, ty solvåningar kosta mera.

Men nu hade han sol utan att han vetat det, och han stod midt i solen, men det var för sent. Midsommar var öfver, och solen skulle gå sin väg igen; bli borta ett år och komma igen. Det är så underligt alltihop.

Lotsens Vedermödor

LOTSKUTTERN låg på slaget utanför sista fyren; vintersolen hade gått ner för länge sedan och det gick hög sjö, riktig hafssjö. Då signalerade förgasten: seglare i lovart!

Ute till sjöss syntes en brigg som brassat back, hissat lots-gös; han ville följaktligen i hamn.

— Passopp! kommenderade mästerlotsen vid roret. Den där blir svår att ta i sån här sjö; men du, Viktor, vi taschar honom på lä-låring, så får du kasta dig opp i riggen hvar du kan komma åt... Nu vänder vi! — Klart! —

Kuttern vände just och höll ner på briggen som låg och högg.

— Konstig kropp som inte brassar fullt! — Ser ni något ljus ombord? — Nej! — Och ingen lanterna på förtopp. — Fullt! — Passopp Viktor!

Kuttern kom för fullt; Viktor stod på lovarts ledstång; och när en stor sjö lyfte båten nästa gång, satt Viktor uppe i briggens vant, under det kuttern gick vidare, vände och höll ner på inseglingsfyren.

Viktor satt halfvägs till salningen och pustade ut innan han gaf sig ner på däck. När han kom ner, gick han strax till roret, där hans plats ju var, men man kan tänka sig hans förskräckelse, då han icke fann någon vid ratten. Han ropade hallå, men fick intet svar.

— De sitter väl och super därinne, tänkte han och gick till kajutsfönstret. Nej, där fanns ingen! Han gick för öfver, till kabyssen och skansen, men där fanns icke heller ett lif. Då begrep han att fartyget var öfvergifvet, antog det var läck och att det befann sig i sjunkande tillstånd.

Han tittade nu först efter lotskuttern, men den hade försvunnit i mörkret.

Att styra på land var omöjligt, ty att hala

brassar, gårdingar och boliner, och samtidigt stå till rors, det var inte att tänka på.

Här var ingenting att göra, bara låta drifva, fastän det dref ut till sjöss.

Glad blef han inte, men en lots är beredd på allt; och nog skulle någon seglare komma förbi bara han fick ljus för att kunna ge signal. Därför gick han till kabyssen att söka tändstickor och en lanterna. Fastän sjön var mycket hög, märkte han ingen rörelse på fartyget, hvilket förvånade honom. Men ändå mer förvånad blef han, när han kom för om stormasten, och såg att han gick på ett parkettgolf med en lång gångmatta, som var hvit och blå i ett smårutigt mönster. Han gick och gick, men mattan ville aldrig ta slut, och någon kabyss såg han icke mera till. Det var hemskt visserligen, men på samma gång roligt, ty det var nytt.

Mattan var icke slut, när han befann sig vid ingången till en passage med butiker som voro upplysta. Till höger stod en personvåg och en automat. Utan att tänka sig för, ställde han sig på vågen och stoppade ner slanten. Som han

visste att han vägde åttio kilogram, måste han le, när visaren angaf bara åtta kilo. Antingen pekar vågen galet eller har jag kommit till en annan planet, som är tio gånger större eller mindre än jorden, tänkte han, för han hade gått på navigationsskolan och läst astronomi.

Nu skulle han se hvad som låg i automaten!

När slanten fallit, sprang en lucka opp och ut ur den stacks ett bref i hans hand. Det var ett hvitt kuvert om det, med ett stort rödt lack; men sigillet kunde han inte läsa, och det var också detsamma när han inte visste hvem det var ifrån. Han bröt brefvet emellertid och läste ... underskriften först som man ju brukar. Där stod ... ja, det ska vi få veta sedan. Nog af, han läste brefvet tre gånger, och stoppade det sedan i sin bröstficka, med en mycket tankfull min; mycket!

Så gick han vidare in i passagen, men höll sig numera samvetsgrant midt på mattan. Där fanns alla möjliga slags butiker, men inte en människa syntes, hvarken innanför diskarne eller utanför. När han gått en stund, stannade han framför ett stort fönster, innanför hvilket syntes en hel

utställning af snäckor. Som dörrn stod öppen klef han in. Från golf till tack voro hyllor med snäckor af alla slag samlade från jordens många haf. Ingen fanns därinne, men det låg tobaksrök som en ring på luften och tycktes nyss vara utblåst af någon som roat sig med att blåsa ringar. Viktor som var en munter ture stack fingret genom ringen och sade: »Hej! nu är jag förlofvad med fröken Tobak!» Då hörde han ett underligt ljud som af en klocka, men där fanns ingen klocka, utan i stället märkte han att det var en nyckelknippa som gaf ljudet. En af nycklarne syntes nyss vara stucken in i kassalådan, och de andra nycklarne dinglade fram och åter med pendelns regelbundna rörelse, och därmed hölls det på en stund. Så blef det tyst, och när det blifvit alldeles tyst, hördes ett stilla susande som när vinden går genom tackel, eller ångan strömmar genom ett smalt rör. Det var snäckorna som susade; men som de voro olika stora, blefvo sustonerna också af olika höjd, och det lät som en hel orkester af sus. Viktor som var född på en torsdag och därför kunde tyda fåglalåt, spetsade sin

öronmussla för att fatta hvad de susade, och efter en stund kunde han förstå hvad de sade:

— Jag har det vackraste namnet, sade en, för jag heter Strombus pespelicanus.

— Jag är den vackraste! sa' purpursnäckan, som heter murex och något konstigt till.

— Jag sjunger vackrast! sa' tigersnäckan som kallas så, för att han ser ut som en panter.

— Tyst, tyst, tyst, sa' trädgårdssnäckan, jag är den som köpes mest, för jag ligger på rabatten på sommarnöjena. De tycker jag är tråkig, men de måste ha mig ändå. Men om vintern ligger jag i vedboden i ett kålfat.

— Det var ett fasligt sällskap som bara lofsjunger sig själfva, mente Viktor, och för att förströ sig, tog han en bok hvilken låg uppslagen på disken. Som han hade ögonen med sig, märkte han strax att sidan 240 var uppe, och att kapitlet 51 började på vänstra sidan. Ofvanför kapitlet stod som motto en vers ur Coleridge; och dess innehåll slog honom som en blixt. Med rodnad på kinderna och återhållen andedräkt läste han . . . ja det ska vi tala om sen, men det

handlade icke om snäckor, så mycket kan vi ju säga nu.

Stället behagade honom emellertid, och han satte sig ner, dock icke för nära kassalådan, ty det är ett farligt grannskap. Och så började han tänka öfver alla dessa underliga djur som gingo på sjön, de som han; varmt hade de icke på sjöbotten, men svettas gjorde de, och när de svettades kalk så blef det strax till en ny tröja. Och de vred sig som maskar; somliga vred sig åt höger, och andra åt vänster, men det var klart, för de skulle åt något håll vrida sig, och alla kunde inte vara lika.

Då hördes en röst inifrån bodkammaren genom den gröna gardinen:

— Ja, det där vet vi, men det vi inte vet, det är: att örats snäcka är en Helix och att småbenen på trumhinnan på håret liknar djuret ini Limnæus stagnalis, för det står i boken.

Viktor som genast förstod att han hade med en tankeläsare att göra, svarade vänligt men brutalt, och utan att röja någon förvåning, genom gardinen, han också:

— Det vet vi, men hvarför vi ha en Helix ini örat, det vet inte boken lika litet som snäckhandlaren kan säga...

— Jag är ingen snäckhandlare, röt den osynlige inifrån kammaren.

— Hvad är ni då? röt Viktor tillbaka.

— Jag är... ett troll!

I detsamma gläntades på gardinerna, och ett hufvud stack fram så fasligt att hvilken annan än Viktor skulle ha tagit till benen. Men han, som visste hur troll skulle behandlas, tittade först på det rödglödgade piphufvudet, ty så såg trollet ut, där det stod och blåste ringar i gardinspringan. När en rökring kom nära, tog Viktor den på fingret och kastade den tillbaka.

— Du kan kasta ring, du, sade trollet hånfullt.

— Ja något, svarade Viktor.

— Och inte är du rädd heller!

— Det får inte en sjöman vara, för då tycker ingen flicka om honom.

— Hör du, du som inte är rädd, gå litet längre in i passagen, får vi se om du inte blir rädd.

Viktor som fått nog af snäckorna, begagnade

tillfället att aflägsna sig utan att synas fly, och gick nu ut ur butiken, men baklänges, för han visste att man aldrig skall vända till ryggen, emedan den är ömtåligare än bröstet nånsin kan bli.

Och så började han gå igen, följande den blåhvita mattan. Passagen var icke rak, utan gick i krokar, så att man aldrig såg slutet på den; och alltid var där nya butiker, men intet folk; och butikägarne syntes inte. Men Viktor som lärt af erfarenheten, förstod att de höllo sig inne i bodkamrarne.

När han kom till en parfymbutik som doftade likt ängens och skogens alla blommor, tänkte han: jag går in och köper en flaska eau de Cologne till min fästmö. Sagdt och gjordt; butiken var ganska lik snäckbutiken, men lukten var så stark, att han fick hufvudvärk och måste sätta sig på en stol. Särskildt var det en bittermandeldoft som gaf öronsusning, men lämnade en fin smak i munnen som af körsbärsvin. Viktor som aldrig var rådlös, tog upp sin mässingdosa med spegel, och lade in en pris grofsikt, hvilket klarade opp hjärnan och tog bort hufvudvärken. Därpå knackade han i disken och hojade:

— Hallå, är det någon där?

Intet svar följde. Då tänkte han: jag går väl in i kammaren och gör opp min affär. Han lade högra handen på disken, tog sats och var med ett hopp på andra sidan. Därpå sköt han undan gardinerna och tittade in i kammaren. Där såg han en syn, som fullständigt bländade honom. På ett långt bord med persisk duk stod först ett orange-träd med blommor och frukter, och de blanka löfven liknade Camelians. I rader voro slipade kristallglas uppställda med alla jordens välluktande blommor, från jasminen, genom tuberosen, violen, konvaljen, rosen, ända ner till lavendeln. På ena ändan af bordet, till hälften dolda af orangen, såg han två små hvita händer under uppkaflade klädningsärmar syssla med en liten distillations-apparat af silfver, men af damen såg han icke ansiktet, och hon såg icke honom heller. Men när han märkte att hennes klädning var gul och grön, förstod han att det var en löfjerska, ty gul och grön är Sphinx-fjärilns larf som också kan förvända synen. Det som är bak hos honom ser ut som det vore fram, och där har han ett

horn som enhörningen, så att han skrämmer sina fiender med det falska ansiktet, under det han äter med det som ser ut som baken.

Viktor tänkte: här blir nappatag, men börja du! Mycket riktigt, vill man ha folk att tala, så tiger man bara.

— Är det herrn som söker sommarstället? frågade damen och trädde fram.

— Ja, det är jag, svarade Viktor för att icke vara svarslös, ty han hade aldrig tänkt på något sommarnöje till vintern.

Damen blef förlägen, men var skön som synden och kastade en förtrollande blick på lotsen.

— Ja, det är icke värdt att du söker förtrolla mig, för jag är förlofvad med en bra flicka! sade lotsen och såg på henne mellan ringfingret och långfingret som häxor, när de ska döfva domaren.

Damen var ung och skön upptill, men nertill från midjan var det något mycket gammalt, som om hon var hoplappad af två stycken.

— Nå, låt mig se på stället, sa' lotsen.

— Var så god, svarade damen och öppnade en dörr i bakgrunden.

De gingo ut, och befunno sig i en ekskog.

— Midt igenom skogen, bara, så äro vi framme! sade damen och bad lotsen gå först, ty hon ville naturligtvis inte vända ryggen till.

— Det är väl här som tjurn går, kan jag förstå, sade lotsen som hade tankarne med sig.

— Du är väl inte rädd för tjurn? svarte damen.

— Vi får väl se på'n, mente lotsen.

De gingo öfver bergknallar och trädrötter, träsk och svedjor, fällen och milbottnar, men Viktor måste vända sig om ibland och se efter om hon var med, ty han hörde icke hennes steg; och äfven när han vändt sig om och hade henne framför sig, måste hans öga leta opp henne, ty hennes klädning i gult och grönt gjorde henne nästan osynlig.

Slutligen kommo de till en glänta eller öppen rödja i skogen, och som Viktor stod midt på den gröna planen, kom tjuren fram som om han stått och väntat. Han var svart, hade en hvit stjärna i pannan och blod i ögonvrårna.

Som ingen flykt var möjlig, fanns endast an-

grepp och försvar. Viktor kastade en blick på marken, och se, där låg en gärsgårdsstör nyss huggen med en klump i ändan. Den tog han opp och ställde sig i posityr.

— Du eller jag! kommenderade han! Ett, två, tre! Nu började dansen. Tjuren backade först som en ångbåt, och genom näsborrarne släppte han ut ånga, rörde på svansen som en propeller; och så gick det för fullt, framåt.

Det susade i luften, och så small det som ett skott när stören träffade midt emellan tjurens ögon. Viktor var med ett språng åt sidan, men tjuren höll kursen för fullt. Då förändrades sceneriet; till Viktors stora förskräckelse såg han odjuret styra ner mot skogsbrynet där i en ljus klädning hans fästmö skyndade fram att möta sin fästman.

Då skrek han ur djupet af sin själ: Upp i ett träd, Anna! tjuren kommer!

Och så sprang han efter odjuret, slog honom på bakbenen på smalaste stället för att krossa en benpipa om det var möjligt. Och med öfvermänskliga krafter fick han kolossen att sjunka

ner på marken. Anna var räddad och lotsen höll henne i sina armar.

— Hvart skall vi nu gå? sade han. Vi gå väl hem?

Att fråga henne hvarifrån hon kom, föll honom icke in på grunder vi sedan få veta.

De gingo hand i hand, gångstigen framåt, och voro lyckliga vid det oväntade återseendet. Men när de gått en stund, stannade Viktor plötsligt och sade:

— Vänta ett ögonblick, jag måste gå och se om tjurn, för det är synd om honom i alla fall.

Då förvandlades Annas anlete och hennes ögonvrå blef blodig. Med ett vildt elakt uttryck sade hon bara: gå, jag väntar!

Lotsen betraktade henne med sorgsna blickar, ty han hörde att hon talade osant. Men han följde henne. Hennes gång var så ovanlig dock, och han började frysa i hela vänstra sidan.

När de gått en stund till, stannade Viktor igen.

— Gif mig din hand, sade han; nej den vänstra.

Då såg han att ringen icke fanns där.

— Hvar är ringen? frågade han.

— Den har jag tappat, svarte hon.

— Du är min Anna, men du är icke. Det har flugit en främmande i dig.

I detsamma gaf hon honom en blick åt sidan, och han såg att det icke var en människas utan det var tjurens blodiga blick, och han förstod.

— Vik hädan löfjerska! sade han och spottade henne i ansiktet.

Då skulle man sett! Den falska Anna skiftade hamn, blef gulgrön i ansiktet som galla, sprack af ilska, och i nästa ögonblick skuttade en svart kanin bort öfver blåbärsriset och var försvunnen.

Nu stod han där i villande skogen, men han var icke bortkommen för det, utan tänkte: jag går väl på; kommer så själfva den, så läser jag mitt fadervår framlänges, för det räcker långa vägar.

Så gick han på, och fick se en stuga. Han knackade, och togs emot af en gammal gumma; frågade om han kunde få härbärge öfver natten. Gumman svarade att det kunde han få, men att det inte var något att bjuda på, för det var bara en kammare på vinden som var si och så.

— Den får vara hur han vill, nu måste jag sofva.

Ja, hur de jämkade, så fick han följa med opp på vinden och in i kammaren. Där hängde en stor getingbilla ofvanför sängen, och gumman bad om ursäkt för att de hade sådant främmande.

— Skadar inte; getingar äro som människorna, de äro snälla ända tills man retar dem. Kanske ni har ormar också?

— Ja, vi ha några stycken förståss.

— Skadar inte; de tycker om sängvärmen, så vi ska nog bli sams! Är det huggorm eller snok? Jag är visserligen inte noga på sällskapet, men jag föredrar snoken!

Gumman stod svarslös, när lotsen började reda i sängen och visade bestämd afsikt att sofva i rummet.

I detsamma hördes utanpå det stängda fönstret ett ängsligt surrande, och en stor bålgeting försökte komma in.

— Släpp in den stackarn! sa lotsen och öppnade fönstret.

— Nej, sådan en! Gör slut på'n! skrek gumman.

— Hvarför ska jag det? Han kanske har ungar här som ska svälta, och så får jag ligga och höra på barnskrik, nej tack! . . . Kom du lilla geting.

— Han bits! gick gumman på.

— Nej vars, han biter bara elaka människor . . .

Och nu öppnades fönstret. In tågade en bålgeting så stor som ett dufägg: och surrande som en bassträng begaf han sig strax upp i boet. Och så blef det tyst.

Gumman gick, och lotsen kröp i säng.

När han kom ner i stugan följande morgon fann han icke gumman där; men på den enda stolen satt en svart katt och spann; kattorna äro ju dömda att spinna därför att de äro så lata, och något ska de göra.

— Stig upp, katt, sa lotsen, för jag ska sitta.

Och så tog han katten och satte den i spisen. Men det var ingen vanlig katt, för nu började han gnistra med rygghåren så att det tog eld i spånorna.

— Kan du göra eld, så kan du koka kaffe också, sa lotsen.

Men katten är af den ullen att han icke vill

det en annan vill, och nu började han fräsa och spotta så att elden slocknade.

I detsamma hörde lotsen en spade ställas mot stugväggen; och när han tittade ut, fick han se gumman som stod vid en grop hon kastat upp ute i trädgården.

— Jaså, du gräfver min graf, du gamla, sade han.

Och i detsamma kom gumman in. När hon fick se Viktor frisk och sund, blef hon alldeles utom sig af förvåning; och nu bekände hon, att ingen gått lefvande ut ur den kammaren, och att hon därför gräft hans graf i förvägen. Men som hon såg lite illa, tyckte hon att lotsen fått en underlig halsduk.

— Ja, har du sett maken till halsduk, sa Viktor och strök med handen under sin haka.

Där satt en orm som gjort en fin knut med två gula fläckar på; det var dess öron; och ögonen lyste som ädelstenar.

— Visa faster dina kråsnålar, sa lotsen.

Och när han kliade ormen på hufvudet, så syntes båda kråsnålarne midt i gapet.

Då föll gumman i farstun och utbrast!

— Jag ser nu att du fått mitt bref och förstått det. Du är en bra karl!

— Jaså det var ditt automatbref, sa' lotsen, och tog upp brefvet ur bröstfickan. Det skall jag sätta i glas och ram när jag kommer hem.

Vet ni hvad som stod i brefvet? — Det stod bara så här: »Mann muss sich nie verbluffen lassen», hvilket kan öfversättas med: »Lyckan står den djärfve bi».

*

Anne-Marie, som hörde sin mamma sluta historien så där, frågade nu:

— Ja, men, hur kom det sig till att lotsen kunde gå från skeppet till passagen; och gick han inte tillbaka sen, eller hade han bara drömt alltihop?

— Det skall du få höra en annan gång, lilla frågvis, svarte mamman.

— Ja, men det stod också några verser i en bok...

— Hvad för verser? Jaså de där i snäckbutiken . . . ja, dem har jag glömt bort . . . sa mamman. Men inte ska man fråga sådant; det är ju bara en saga, kära barn!

Fotografi och filosofi.

DET VAR en gång en fotograf. Han fotograferade väldigt, profiler och facer, knästycken och helfigurer, och han kunde utveckla och fixera, tona, guldbad och kopiera. Det var en huggare! Men han blef aldrig nöjd, för han var en filosof, en stor filosof och en uppfinnare. Han hade nämligen filosoferat att världen var bakvänd. Det kunde man ju se på plåten, när den låg i utvecklaren. Det som var höger på människan blef här till vänster; det som var mörkt blef ljust, skuggorna blefvo dagrar, blått blef hvitt och silfverknappar blefvo dunkla som järn. Bakvändt var det.

Han hade en kompanjon, som var en vanlig människa, full af små egenheter. Han rökte till exempel tobak hela dagen; han kunde aldrig lära sig stänga en dörr; han stack knifven i munnen i stället för gaffeln; han gick med hatten på hufvet ini rummen; han putsade naglarna midt på ateliergolfvet; och om kvällarna skulle han ha tre glas öl. Han var full af fel.

Filosofen, som däremot var felfri, hyste ovilja mot sin ofullkomlige broder, och han ville skiljas från honom, men kunde icke, ty deras affärer höllo dem ihop; och därför, att de måste hålla tillsammans, började filosofens ovilliga känslor att öfvergå till ett oresonligt hat. Det var förskräckligt!

När det så blef vår, skulle det hyras sommarnöje; kompanjonen sändes ut att anskaffa sådant. Och han skaffade. Därpå reste de ut en lördagskväll på ångbåten. Filosofen satt på öfverdäck hela vägen och drack punsch. Han var mycket korpulent, och var besvärad af flera åkommor, såsom något åt lefvern; och med fötterna var det också något trassel, kanske reuma-

tism eller sådant. Nåväl, framkomna till ort och ställe, stego de i land på bryggan.

— Är det här? frågade filosofen.

— Bara en liten bit att gå, svarte kompanjonen.

De gingo på en gångstig med trädrötter; och så var vägen slut midt framför en gärsgård. Den måste äntras. Därpå kom en gångstig med stenar. Filosofen klagade öfver sina fötter, men glömde snart smärtan för en ny gärsgård, som måste äntras. Därpå försvann vägen som af sig själf; man måste gå på bara bergknallar och trampa väg i buskar och blåbärsris.

Innanför tredje gärsgårn stod en tjur, som jagade filosofen fram till den fjärde gärsgårn, hvaraf han erhöll ett svettbad, hvilket öppnade porerna. Efter sjätte gärsgården syntes stugan. Filosofen gick in, och kom ut på verandan.

— Hvarför är det så mycket trän? sa' han. De skymma utsikten.

— Jo, de ska skydda för hafsvinden, svarte kompanjonen.

— Och här ser ut som en körgård; vi bor ju midt i granskog.

— Det är hälsosamt, sa' kompanjonen.

Så skulle de gå att bada. Men det fanns ingen badstrand i filosofisk bemärkelse. Där var bara stenbotten med gyttja. Efter badet skulle filosofen dricka ett glas vatten ur källan. Det var ett rostbrunt vatten med en amper smak. Det dugde inte. Ingenting dugde. Kött kunde man inte få köpa, och fisk var det enda som fanns.

Filosofen blef mörk och satte sig under en kurbits att klaga. Men stanna måste han; och kompanjonen återvände till staden för att sköta affären under kamratens ledighet.

Sex veckor hade gått, då kompanjonen återvände till sin filosof.

På bryggan stod en smärt yngling med röda kinder och brun hals. Det var filosofen, föryngrad och lefnadslustig.

Han hoppade öfver de sex gärsgårdarna och jagade själf tjuren framför sig.

När de kommo på verandan, sade kompanjonen:

— Du ser frisk ut, hur har du haft det?

— Jo, sade filosofen, utmärkt! Gärsgårdarna ha tagit fettet af mig; stenarna ha masserat mina fötter; gyttjan har gifvit mig gyttjebad mot reumatismen; den klena kosten har botat min lefver; granskogen mina lungor, och kan du tänka dig, det bruna källvattnet höll järn, just hvad jag behöfde.

— Ja, du filosof, sade kompanjonen; af negativplåten får man en positiv plåt, där skuggorna bli dagrar igen. Om du ville ta en sådan plåt af mig, och se efter hvilka fel jag saknar, skulle du icke hata mig. — Tänk efter bara: jag super inte, och därför sköter jag affären; jag stjäl inte; jag talar aldrig illa om dig; jag klagar aldrig; jag gör aldrig hvitt till svart; jag är aldrig ohöflig mot kunder; jag stiger tidigt upp om morgnarna; jag putsar naglarna för att hålla utvecklaren ren; jag bär hatten på hufvet för att inte fälla hår på plåtarna; jag röker tobak för att rena luften från giftiga ångor; jag lämnar dörrarna på glänt för att slippa bullra i ateliern; jag dricker öl om kvällen för att icke falla ner i

whiskyn, och jag skjuter in knifven i munnen för att slippa sticka mig på gaffeln.

— Du är verkligen en stor filosof, sade fotografen; nu ska vi vara vänner, så komma vi att gå långt.

Ett halft ark papper.

SISTA flyttningslasset hade gått; hyresgästen, en ung man med sorgflor på hatten, vandrade ännu en gång genom våningen för att se om han glömt något. — Nej, han hade icke glömt något, absolut ingenting; och så gick han ut i tamburen, fast besluten att icke mer tänka på det han upplefvat i denna våning. Men se, i tamburen, invid telefonen, satt ett halft ark papper fastnubbadt; och det var fullskrifvet med flera stilar, somt redigt med bläck, annat klottradt med blyerts eller röd-penna. Där stod det, hela denna vackra historia, som afspelats på den korta tiden af två år; allt han ville glömma stod där; ett stycke mänskolif på ett halft ark papper.

Han tog ner arket; det var sådant där sol-gult konceptpapper, som det lyser af. Han lade det på salskakelugnens kappa, och lutad öfver detsamma läste han. Först stod hennes namn: Alice, det vackraste namn han då visste, därför att det var hans fästmös. Och numret — 15.11, Det såg ut som ett psalmnummer i kyrkan. Därpå stod: Banken. Det var hans arbete, det heliga arbetet, som gaf brödet, hemmet och makan, grunden till existensen. Men det var öfverstruket! Ty banken hade störtat, men han hade räddats öfver på en annan bank, dock efter en kort tid af mycken oro.

Så kom det. Blomsterhandeln och hyrkusken. Det var förlofningen, då han hade fickan full af pengar.

Därpå: möbelhandlarn, tapetserarn: han sätter bo. Expressbyrån: de flytta in.

Operans biljettkontor: 50.50. De äro nygifta och gå på Operan om söndagarna. Deras bästa stunder då de själfva sitta tysta, och råkas i skönhet och harmoni i sagolandet på andra sidan ridån.

Här följer ett mansnamn, som är öfverstruket. Det var en vän, som nått en viss höjd i samhället, men som icke kunde bära lyckan, utan föll, ohjälpligt, och måste resa långt bort. Så bräckligt är det!

Här synes något nytt ha inträdt i makarnes lif. Det står, med en fruntimmershand, och blyertspenna: »Frun». Hvilken fru? — Jo, den med den stora kappan och det vänliga deltagande ansiktet, som kommer så tyst, och aldrig går genom salen, utan tar korridorvägen till sängkammaren.

Under hennes namn står Doktor L. För första gången dyker här upp namnet på en släkting. Det står »Mamma». Det är svärmodren, som diskret hållit sig undan för att icke störa de nygifta, men nu påkallas i nödens stund, och kommer med glädje, efter som hon behöfs.

Här börjar ett stort klotter med blått och rödt. Kommissionskontoret: jungfrun har flyttat, eller skall en ny anställas. Apoteket. Hm! Det mörknar! Mejeribolaget. Här rekvireras mjölk, tuberkelfri.

Kryddbon, slaktarn etc. Huset börjar skötas

per telefon; då är husmodren icke på sin plats. Nej. Ty hon ligger till sängs.

Det som sedan följde kunde han icke läsa, ty det började skymma för hans ögon, som det måtte göra för den drunknande på hafvet, när han skall se igenom salt vatten. Men där stod: Begrafningsbyrån. Det talar ju nog! — En större och en mindre, underförstådt, kista. Och i parentes var skrifvet: af stoft.

Sedan stod där intet mer! Stoft slutade det med; och det gör det.

Men han tog sol-papperet, kysste det och lade det i sin bröstficka.

På två minuter hade han genomlefvat två år af sitt lif.

Han var icke böjd, när han gick ut; han bar tvärtom sitt hufvud högt, som en lycklig och stolt människa, ty han kände att han dock ägt det skönaste. Hur många arma, som aldrig fått det!

Triumfatorn och Narren

DET VAR den vårkvällen 1880 som vi svenskar aldrig glömma, emedan vi fira den hvarje år, och det var på Blockhusudden samma oförgätliga kväll. Där stod ett gammalt par, landtfolk, enkla människor, som vandrat större delen af det knogiga lifvet tillsammans. De spanade utåt segelleden som låg i mörker under de tårögda stjärnorna, och de betraktade en man som i dunklet rustade med något okändt ute på bron. Länge stodo de, mycket länge; än skådande utåt mörka segelleden, än betraktande det stora ljusskenet från staden.

Slutligen sågo de en lykta ute på fjärden, två lyktor, många lyktor. Då tryckte de gamle hvar-

andras händer, och i tysthet, under stjärnorna, tackade de gud som återgifvit dem deras son, hvilken delat äran af den stora bragden att ha seglat rundt Asien, och som ett helt år hade sörjts som död.

Han hade visserligen icke varit den främste, men han hade varit med; och nu skulle han få äta hos kungen, mottaga ordensstjärnor och bli utnämnd till något som kunde ge bröd också, sedan riksdagen redan röstat en nationalbelöning i reda pengar.

Lyktorna blefvo större och kommo närmare; en liten ångbåt släpade ett stort mörkt barkskepp, som såg så enkelt ut på nära håll, liksom mycket annat stort kan göra.

Och nu syntes mannen på bron vid den sällsamma tillrustningen repa eld på en tändsticka.

— Hvad kan det vara? sa gubben. Det ser ut som stora, stora stearinljus.

Och de gingo närmare för att se på't.

— Det ser ut som en gistgård till fiskbragder, sa gumman, som var från kusten.

Ratsch! Its-ch! Si-si-si-si! sa' det! Och de gamla stodo omhvärfda af eldar och lågor.

Upp mot himlens stjärnor rusade nu hela eldkvastar, som högst upp tände nya stjärnor, att om en stjärnkikare sett dem från observatorium, han skulle trott att det kommit nya sådana på himlahvalfvet. Det kom verkligen nytt, på himmelen och på jorden med det året 1880, ty det kom nya tankar i nya sinnen, och nytt ljus och nya upptäckter. Ogräs kom ju också med det nya hvetet, men ogräset skall stå där, ge fukt och skugga, för att vid skörde-anden skiljas från hvetet. Men med skall det vara, för det hör till, som agnarne till kornet.

Det var en riktig raketkista i alla fall; och när röken skingrats — för röken hör till elden — så var ståten förbi.

— Det hade allt varit roligt fått vara med i stan i kväll! sa' gumman.

— Inte! sa' gubben! Vi hade bara skräpat, och ringa folk, som tränger sig fram, få så lätt ett anseende af högfärd. Gossen träffar vi alltid i

morgon när han blir ledig från fästmön, som är närmare till 'et än vi.

Det var ju förståndigt sagdt af den gamle, och de gamle ska ha förstånd, för hvem skulle annars ha det?

Och så gick de till stan!

*

Nu ska vi se hur sonen fick det! . . . Han var sjömätare ombord, och hade mätt hafvets djup, landets höjd och himmelens skenbara rörelse; han kunde säga hur mycket klockan var, bara han såg på solen, och han visste hur långt de hade rest, när han kikade på stjärnorna. Det var en väldig man, och han tyckte också han hade hand om både himmel och jord, att han mätte ut tiden och ruckade evighetens ur. När han nu varit gäst i konungens gård och fått stjärna på rocken, så kände han ju att han var liksom förmer än de andra; han blef inte precis högfärdig mot sina fattiga föräldrar eller sin fästmö; men de tyckte så

förstås, fast de sa' ingenting. Och kanske han var lite stram, ty det hade han anlag för.

Nå! Nu voro de stora festligheterna i hufvudstaden förbi, och studentstaden ville också hylla de hemkomna hjältarne. Och så reste de dit.

Studenterna är nu ett aparte folk som bara läser i böcker hos doktor allvetande, och därför tro de att de vet mer än andra. Och de äro ungt folk och därför tanklösa och grymma.

När nu de gamla doktorerna på middagen hållit sina förståndiga och aktningsfulla tal till sjöfararnes ära, så skulle studenterna på eftermiddagen göra ett festtåg.

Sjömätaren satt på en balkong med sin fästmö invid de andra storgubbarne; det ringde i kyrkklockorna, sköts med kanonerna; det trumpetades, trummades, flaggades och viftades. Och så kom tåget.

Först syntes ju skeppet, med matroser och allt; så kom det hvalrossar och isbjörnar med det som ska vara till; så kommo utklädda studenter som förestälde hjältarne. Den Store själf var där med sin pels och sina glasögon. Inte var det riktigt

aktningsfullt, kan tänka, och äran var ju si och så att bli afritad på det sättet; men det fick gå! Välment var det i alla fall. Så kom den, och så kom den, alla förestälda af utklädda studenter.

Sist kom sjömätarn. Han var visst icke någon vacker karl, men det behöfver icke en karl, bara han är en duktig sjömätare eller något annat duktigt. Men så de hade ritat till honom! En riktig fuling och grinolle hade de utvalt till hans ställföreträdare. Det gick väl an; men naturen hade gifvit honom den ena armen för kort, och det hade de också satt ut. Och det var fult gjordt, för ett lyte det är något man inte rår för.

Men när narren som spelte sjömätarn kom fram till balkongen, så sa' han något på skånsk brytning som skulle göra sjömätarn löjlig, därför att han var skåning. Och det var dumt gjordt, ty hvar och en talar sitt landsmål som han lärt af sin mor, och det skall äras.

Att allt folket skrattade var ju bara artighet, då man blef road gratis, men att fästmön blef sårad i sitt hjärta, det var i sin ordning, ty hon ville icke se sin blifvande make förlöjligad. Sjömätarn

blef mörk och stum inom sig. All festens glädje var borta för honom. Men han fick icke visa det, ty då skulle han anses dum som inte förstod skämt. Men så kom det värsta! Narren dansade fram och gjorde ett apspel som skulle vara en rebus på sjömätarns namn, det tillnamn som han ärft af sin far och det förnamn han fått i dopet af sin mor, och det var honom som heligt, och han ville aldrig ändra det, fastän det var litet braskande.

Då ville han resa sig och gå, men fästmön höll honom kvar, och han blef sittande.

När upptåget var förbi och alla på balkongen reste sig, gick Den Store fram till sjömätarns fästmö, lade en vänlig hand på hennes axel, och sade med sitt goda leende:

— De ha ett konstigt sätt här i landet att fira sina Storheter. Men det får man tåla!

På aftonen blef en ny fest, där sjömätarn också var med; men hans nöje var borta, och han kände sig så liten, så utskrattad som han blifvit; han var ju mindre än narren, hvilken gjort lycka som upptågsmakare; och därför var han modstulen,

orolig för framtiden, tviflande på sig själf. Och hvart han gick i den stora trädgården, såg han sin vrångbild i narren som var öfverallt. Och han såg sina fel förstorade, sin högfärd aldra mest, sin stortalighet härmad; och det värsta var att hans hemliga tankar och böjelser voro röjda.

På tre plågsamma timmar hade han hunnit gå igenom sitt samvetes räkenskapsbok; och det ingen människa vågat säga honom, det hade narren sagt. Det är ju godt att känna sig själf; Sokrates kallar det till och med för det högsta goda; och mot slutet af den aftonen hade sjömätarn öfvervunnit sig, erkännt inför sig själf sina svagheter och beslutat ändra sig.

Så gick han förbi en grupp och hörde en röst bakom en häck.

— Det är märkvärdigt hvad sjömätarn ändrat sig till sin fördel! Han är ju en riktigt hygglig människa.

Detta gjorde honom godt i hjärtgropen. Men det som gladde honom i själens botten det var ett ord af hans fästmö.

— Du är så snäll i afton, och därför är du så vacker!

Han vacker? Det var ju ett underverk, och sådana ske ju icke numera, men han måste tro på det, då han visste han var ful.

Slutligen klingade Den Store i bålen och höll ett tal, som började ungefär så här:

— När den Romerske Segraren höll sitt triumftåg, stod alltid en slaf bakom honom på vagnen, ropande till fältherren under det han hyllades af Senaten och folket: »Kom ihåg att du blott är en människa!» Och bredvid segrarens fyrspann gick en narr, som förringade triumfens värde med sina smädelser, och neddrog triumfatorns karaktär med sina nidvisor. Det var en gammal god sed, ty intet är människan så farligt som att tro sig vara en gud, och intet är gudarne så misshagligt som människors öfvermod! — Mina unga vänner; den bragd som vi hemvändande utfört, har kanske blifvit öfverskattad; segerns rus har nog stigit oss åt hufvudet, och därför var det välgörande att i dag se Ert narrspel; icke som om jag ville afundas narren hans roll, eller låta mig förledas

tro på Era vackra afsikter, långt därifrån, men jag tackar Er i alla fall för den något egendomliga hyllning Ni bragt oss. Den skall lära mig, att jag ännu har mycket kvar att eröfra, och den skall alltid påminna mig, när förgudningen frestar, att jag blott är en människa!»

— Bravo! skrek sjömätarn.

Och festen fortgick ostörd i uppriktig fröjd och gamman, ostörd till och med af narren, som skamsen dragit sig undan och försvunnit.

Det var sjömätarn och Den Store! Nu ska vi se hur det gick med narren!

Narren, som stått vid bordet under Den Stores tal, hade fått en blick af sjömätarn, en sån där blick som likt en liten eldpil kan tända på en stor fästning. Och narren var besatt som om han fått eld i kläderna, när han gick ut i natten. Han var ingen snäll man. Narrar och bödlar äro visserligen folk de också, men icke af vårt bästa. Många fel och svagheter hade han också, som vi alla, men dem förstod han dölja. Nu skedde något märkvärdigt. Genom att hela dagen ha härmat sjömätarn, och under inflytande af ruset, hade

han så krupit in i sin roll, att han icke kunde komma ur den igen; och som han framställt sjömätarns fel och svagheter hade han liksom fått dem i sig; och sjömätarns omtalade blick hade stött ner dem i botten på hans själ liksom laddstaken stöter ner krutladdningen. Han var laddad af sjömätarn, och därför började han skräna och bli stortalig när han kom ut på gatan. Men den gången hade han otur. Det kom nämligen en poliskonstapel och bad honom vara tyst. Narren svarade något roligt, med sjömätarns skånska brytning. Kan man tänka sig! Konstapeln, som råkade vara från Skåne, tog illa vid sig och afförde narren till finkan. Nu ha narrar lika svårt att förstå allvar som polisen att förstå skämt, och därför gjorde narren våldsamt motstånd mot förrättningen, med den påföljd att hasselkäppen kom fram, och det blef rapp! rapp! rapp!

Och så släpptes han!

Nu tycker man ju att det kunnat vara nog med bestraffningen, men det var det icke!

Narren kände sig långt ifrån förbättrad af tuktan; snarare förbittrad i sitt sinne, gick han ut

på krigsstråt som en Sioux-indian, för att se hvem han kunde hämnas på.

Slumpen, eller någon annan, ledde hans steg ned på tullgatan och i ett bondkvarter. Kring ett bord på gården sutto bönder och mjölnare, drickande de store männens skål vid en lykta. När de fingo se narren, togo de honom för sjömätarn, och de blefvo högligen fägnade, när han ville vara så gemen att dricka ett glas med dem.

Nu flög sjömätarns högmodsande in i narrens krutkammare och han tog eld. Han talade stora ord om sina bragder: huru han varit den som ledt expeditionen; ty hade icke han mätt hafvets djup, skulle de satt på grund; och hade icke han läst på stjärnorna, skulle de aldrig ha kommit hem.

Smack! sa' det. Narren hade fått ett ägg midt mellan ögonen.

Och mjölnaren talade så här:

— Sjömätarn är en skräflare; det visste vi förut, och det är han som skrifvit i bladet att Den Store var en humboldt!

Nu flög sjömätarns andra svaghet in i narren, och han talade det icke sant var:

— Den Store är en humbug!

Det där var för mycket, och gick inte i bönderna. De gjorde en resning; och därpå najades narren med en oxtöm vid en fylld mjölsäck. Med finaste siktadt hvetemjöl sminkades han i ansiktet; med en ljusbrand från lyktan ritades han. Och under tiden sydde en mjölnardräng fast honom vid säcken med en skärnål och ett segelgarn.

Men det var inte slut ännu. Med lyktan i spetsen drog bondehären kärran, mjölsäcken och narren, ut på gatan upp till stora torget.

Och där visades narren för folket som skrattade. Det var rätt åt honom!

När han kom loss, gick han afsides för sig själf och satte sig på en trappa att gråta. Stora karlen grät. Det var nästan synd om honom.

När Träsvalan kom i Getapeln

STÅR MAN vid hamnen där ångbåtarne ligga, och ser man utåt sjön, så synes till vänster ett berg som är alldeles öfvervuxet med grön ungskog, och därbakom ligger ett stort hus, byggdt i form af en spindel. Ty i midten står en rundel, från hvilken åtta flyglar springa ut alldeles som de åtta benen från spindelns runda kropp. Den som råkar in i det huset, kommer icke ut när han vill; och somliga bli där för lifstiden. Det är fångahuset.

I Oskar den Förstes tid var berget icke grönt. Det var tvärtom grått och kalt, ty der växte ingenting hvarken mossor eller styfmorsblommor, som eljes trifvas på nakna hällar. Där var bara grästen,

och gråa människor som sågo förstenade ut, höggo i sten, sprängde sten och buro stenar. Bland detta stenåldersfolk fanns en som såg mera förstenad ut än de andra. Han var en yngling, när han i Oskar den Förstes tid stängdes in i detta fångahuset därför att han dödat en människa.

Lifstidsfånge var han, och på hans gråa kläder voro insydda i svart bokstäfverna L. F.

Vinter och sommar gick han där på berget och knackade sten. Om vintern såg han ångbåtshamnen öde och tom; den halfrunda bron med sina pålar gapade som en tandrad, och nu kunde han se vedskjulet, ridhuset och de två jättestora lindarne aflöfvade. Ibland kom en isjakt seglande förbi holmen, ibland några skridskoåkande gossar. Eljest var där öde och tyst.

När sommaren gick in, blef det gladare. Då kantades hamnen med granna fartyg, nymålade och flaggande. Då grönskade lindarne, under hvilka han suttit som barn, när han väntade sin far, som var maskinist på en af de vackraste ångbåtarne.

Nu hade han icke hört vind blåsa i träd på många år, ty det växte ju ingenting på hans klippa,

men i hans minne lefde det där suset i Riddarholmens lindar såsom det enda han längtade efter.

Kom nu på en sommardag en ångbåt förbi holmen, då hörde han vågskvalp, kanske mässingsmusik; han såg glada ansikten, hvilka förmörkades när de märkte de gråa stenmännen i berget.

Men då bannade han, öfver himmel och jord, öfver sitt öde och människornas grymhet. Så hade han bannat år ut och år in, och hans kamrater och han hade bannat och plågat hvarandra natt och dag; ty brottet söndrar, men olyckan samlar de lidande.

I början var lifvet onödigt grymt, och vaktarne misshandlade de fångna, godtyckligt, obarmhärtigt.

Men en dag skedde en förändring: kosten blef bättre, behandlingen blef mildare, och hvarje fånge fick sofva i eget rum. Det var kungen själf som lossat litet på fångarnes bojor; men som hopplösheten förstenat dessa olyckliges hjärtan, kunde de icke känna något som liknade tacksamhet, utan de fortforo att banna; och de funno nu att det var roligare sofva i samma rum, ty då kunde man få

prata om nätterna. Och de klagade på maten, på kläderna, på bevakningen, alldeles som förut.

En vacker dag ringde det i alla stadens klockor, i Riddarholmens mest. Kung Oskar var död, och fångarne fingo en fridag. Som de nu kunde tala vid hvarandra, talte de om rymningsförsök, om hur de skulle slå ihjäl vakten, och de talte äfven om den aflidne kungen; och illa talte de om honom.

— Han skulle ha gett oss fria, om han varit rättvis, sade en fånge.

— Eller skulle han satt in alla felande som gå lösa.

— Då hade han fått vara fängelsedirektör själf, ty hela nationen skulle ha rykit in.

Det är nu så med fångar, att de anse alla människor vara brottslingar, och att de själfva råkat fast, endast emedan de haft otur.

Emellertid; det var en het sommardag, då stenmannen gick omkring på stranden och hörde på kungsringningen efter Oskar den Milde. Han letade under strandstenarne efter stensimpor och spigg; men där fanns inga; och ute i vattnet syn-

tes hvarken mört eller löja; följaktligen visade sig ingen mås och ingen tärna. Då kände han förbannelsen hvila öfver stället, som inte ens fiskarne eller fåglarne ville nalkas. Och han tänkte återigen öfver sitt öde. Han hade förlorat sitt namn, dopnamn och tillnamn, och hette numro 65. Ett namn som skrefs med siffror i stället för med bokstäfver. Han var icke mantalsskrifven, betalte icke skatt; visste icke hur gammal han var. Han var icke mera människa, icke mera lefvande; men icke död heller. Han var ingenting. Bara någonting som rörde sig grått i berget och som solen brände på alldeles rysligt, på kläderna, på hufvudet, med det kortklippta håret, som en gång varit lockar, kammade med finkam om lördagarne af en moders lena hand. Mössa fick han icke bära i dag, ty då kunde han lättare rymma. Och när solen stack på hans hjässa, erinrade han en historia om profeten Jona som fick en kurbits af Herren för att kunna sitta i dess skugga.

— Hvad han fick se'n! hånade han; ty han trodde på intet godt, absolut intet!

I detsamma såg han i strandskvalpet en stor

björklöfruska ligga gungande. Den var alldeles grön, med hvit stam, och kunde ha fallit ifrån en lustresande ångbåt. Han drog den iland, skakade vattnet af den, och tog den med sig, långt bort i en bergskrefva, där han stöttade upp den mellan tre stenar. Och under björken satte han sig och hörde hur vinden blåste sakta i löfven, som doftade af finaste harz.

När han suttit en stund i svalkan, så somnade han.

Och han drömde:

Hela berget var en grönskande lund med ljufliga träd och doftande blomster. Fåglar sjöngo, bin och humlor surrade och fjärilar fladdrade. Men ensamt för sig själf stod ett träd som han icke kände; och det var vackrare än de andra, ty det hade flera stammar som en buske; och grenarne gjorde så fina språng och krokar som på virkningar. Och under dess blanka löf satt en liten svart och hvit fågel som liknade en svala men icke var någon.

Och i drömmen kunde han ju tyda fåglalåt, och därför hörde han och förstod någorlunda hvad

fågeln sjöng. Och den sjöng: »Dy, dy, dy, dy, dit! Hyf, hyf, hyfva hit! I dy, i dy, i dy dog Du! Ur dyn, ur dyn, ur dyn uppstod Du!»

Det handlade om dy, om död och om uppståndelse, det förstod han.

Men drömmen gick på. Han stod på klippan, ensam i brännande solen, brinnande af törst och hunger.

Alla kamraterna hade stött bort honom och hotat hans lif, emedan han icke ville vara med och lägga mordbrand i fängelset. De stodo i hop bakom och jagade honom med stenar ut på berget, så långt han kunde komma. Och nu hejdades han af en mur.

Den såg han ingen möjlighet att stiga öfver; i sin förtviflan beslöt han att rusa mot muren med hufvudet före och sålunda ge sig döden.

Han rusade ned utför berget; och se, i samma stund öppnades en port, en grön trädgårdsport ... och ... nu vaknade han.

När han tänkte öfver sitt läge, och såg att den ljufliga lunden inskränkte sig till björkruskan, blef han missnöjd i sitt sinne och sade för sig själf:

— Om det åtminstone varit en lind.

Och när han lyssnade, så fann han, att björken sjöng så hårdt; det lät som när man risslar med sand och småsten; under det att linden kunde spela de sammetslena hjärttonerna.

Följande dag var björken vissen och gaf föga skugga.

Dagen därpå voro löfven torra som papperslappar och skallrade som tänder. Och slutligen stod där i bergskrefvan ett stort björkris, som erinrade så väl om hans barndom.

Då tänkte han åter på profetens kurbits, och han bannade när solen stack på hans hjässa.

*

Det hade blifvit en ny kung, och det blef ny fart i landets regering och bestyrelse. Och det skulle göras nytt farvatten i staden. Därför utkommenderades fångarne på prålmar för att muddra.

Det var första gången han på så många, många år fick lämna sin klippa. Och han for på vatten igen, såg så mycket nytt i sin födelsestad; såg

järnvägen och ångvagnen framför allt. Och det var nedanför stationen de skulle muddra.

Så började de att hissa opp allt orent som fanns på sjöbotten. Där kom dränkta kattor och gamla skor, ruttet fett från stearinljusfabriken, färgfiber från färgeriet Blå Hand, garfvarbark från garfveriet, och allt mänskligt elände, som tvätterskorna i hundra år sköljt ut från klappbryggan.

Och det kom en lukt af svafvel och ammoniak som var så outhärdlig, att endast en fånge kunde stå ut med den.

Men när prámen var lastad, undrade fångarne hvar all denna smuts skulle aflämnas. Svaret fingo de, när båtföraren styrde kurs på deras egen klippa.

Där lastades all dyn ut och kastades på berget, där luften snart var förpestad. Och de vadade i smuts, och de smutsade sina kläder, händer, ansikten.

— Detta är helvetet! sade fångarne.

I ett par år muddrade de och lossade på klippan, som slutligen var försvunnen.

Vinterns hvita snö föll hvarje senhöst, drog

täcket med de hvita lakanen öfver allt det orena.

Och när sista våren kom och snön smälte, så var den elaka lukten borta och dyn började se ut som jord. Den våren tog muddringen slut, och vår stenman fick nu sitt arbete inne i smedjan, så att han aldrig kom ut på klippan mer. Men en gång på hösten smög han dit ut, och fick se något underligt.

Det växte örter på muddern. Fula, feta örter, visserligen. Mest af den som kallas Brunskära, och hvilken liknar en nässla men har bruna blommor, hvilket är fult, ty blommor skola vara hvita, gula, blå eller röda. Och där fanns äfven riktiga nässlor med gröna blommor, och kardborrar, syra, tistlar, molla; alla de fulaste, brännande, stickande, stinkande örterna som människan icke älskar, och som följa sopbackar, brända tomter och mudder.

— Vi gjorde rent i sjön, och vi fick smutsen, sa fången. Det är tacken, det!

Så kom en tid, då han fördes till en ny klippa, som skulle bli fästning, och han arbetade åter i sten; sten, sten, sten!

Där miste han ena ögat, och blef slagen då och då. Och där var han så länge att den nye kungen dog och fick en efterträdare. På kröningsdagen skulle en fånge benådas och lösgifvas. Och den som uppfört sig bäst och tillika kommit till klarhet om att han gjort orätt, den blef benådad. Och det blef den! Men då tyckte de andra fångarne att dem skett orätt, ty i deras kretsar ansågs den vara en stackare som ångrat »det man inte rår för».

Och så gingo åren igen! Vår stenman var nu mycket gammal, och som han var orkeslös till tyngre arbeten fördes han tillbaka till sin klippa, och sattes att sy ihop säckar.

En dag kom prästen och stannade vid stenmannen, där han satt och sydde.

— Nå, sa prästen, ska du aldrig komma härifrån?

— Hur ska det gå till? svarade stenmannen.

— Jo, när du kommit till insikt om att du gjort orätt!

— Får jag se en människa som gör mer än rätt, så ska jag tro att jag har orätt! Men det får jag aldrig.

— Mer än rätt, det är barmhärtigheten det! Måtte du få känna den snart!

En dag blef stenmannen utkommenderad för att anlägga vägar ute på klippan, hvilken han icke sett på kanske tjugu år.

Det var en sommardag igen, varmt var det och ångbåtarne surrade lustigt förbi, granna som fjärilar.

När han kom ut på udden — såg han icke mer någon klippa, utan en ljuflig grönskande lund, där löfven glittrade i vinden som småvågor på sjön. Där voro höga hvita björkar och skälfvande aspar, och i stranden stodo alar.

Det var som i den drömmen. Och under träden hviskade gräs och nickade blommor, och där flögo humlor och fladdrade fjärilar. Och mångahanda fåglar sjöngo där, men han kunde icke tyda deras låt, och däraf förstod han att det icke var en dröm.

Förbannelsens berg var vändt i välsignelse, och han kunde icke låta bli att tänka på profeten och kurbitsen.

— Detta är nåd och barmhärtighet! sade någon

inuti honom, en röst eller en maning hvad man skall kalla det.

Och när en ångbåt gick förbi, mörknade icke ansiktena, utan de ljusnade vid åsynen af den vackra grönskan, ja han tyckte att någon viftade som man brukar, när man far förbi ett sommarnöje.

Han gick en gångstig framåt under susande träd. Den var visserligen ingen lind, men han vågade icke önska en lind för att icke björkarne skulle förvandlas till ris; så mycket hade han lärt sig.

Och som han gick löfgången framåt, såg han längst bort en hvit mur med en grön spjälgrind. Och han hörde något spela, som icke var orgel, ty det var gladare och kvickare i rörelsen. Öfver muren syntes ett vackert tak till en villa, och en blågul flagga rörde sig för vinden.

Och öfver samma mur såg han en boll i granna färger stiga och falla; små späda röster glammade, och slamret af tallrikar och glas sade honom att man dukade ett bord.

Han kom fram till grinden och såg ... Syre-

nerna blommade; och under dem dukades ett bord; där lekte barn, där spelades, där sjöngs.

— Detta är paradiset! sade rösten till honom.

Han stod länge och såg; så länge att han, den gamle sjönk ihop af trötthet, af hunger, af törst, af allt lifvets elände.

Då öppnades grinden, och ut kom en liten ljusklädd flicka. Hon bar i sin hand en bricka af silfver, och på den stod ett glas med vin, som var det rödaste han sett. Och barnet gick fram till den gamle, rakt fram och sade:

— Kom lilla gubbe, så skall du få vin.

Den gamle tog emot och drack. Det var rikemans vin, som kommit långt bort från solens länder; och det smakade som det goda lifvets sötma, när det är som bäst.

— Detta är barmhärtighet! sade hans egen gamla brutna röst. Men du barn skulle icke i ditt oförstånd ha skänkt mig drycken, om du vetat hvem jag var. Vet du hvem jag är?

— Ja; du är en fånge, förstås! svarade flickan.

— Det visste du! Och ändå... Detta är barmhärtighet.

När den gamle stenmannen vände tillbaka, så var han icke mer af sten, utan det hade börjat växa något i honom också.

Och när han vände förbi en brant, såg han ett träd med många stammar som en buske. Det var det vackraste af alla, och var en getapel, men det visste icke gubben. I trädet flög en liten orolig fågel, svart och hvit som en svala, och kallas af folket för träsvalan, fast hon heter något annat. Och hon satte sig långt in i löfvet och sjöng så sorgset men mildt:

I dy, i dy, i dy dog du!
Ur dyn, ur dyn, ur dyn uppstod du!

Det var alldeles som i drömmen; och då förstod gubben hvad träsvalan menat.

Tobaksladans Hemligheter

DET VAR en gång en ung flicka vid Operan. Hon var skön så att folk vände sig om på gatan, och hon sjöng som icke många.

Så kom kapellmästaren och kompositören och erbjöd sitt konungarike med sitt hjärta. Konungariket mottog hon, men hjärtat fick ligga.

Nu var hon stor, så stor som ingen! Och hon åkte i en Viktoria gatan framåt och nickade åt sitt porträtt som satt i alla bokhandlares fönster.

Hon blef ändå större, och kom på brefkort, tvålar och cigarrlådor. Slutligen hängde hennes porträtt i foyern bland de döde odödliges; och då blef hon rent ut sagdt mycket uppblåst.

En dag stod hon på en brygga ute vid hafvet, där sjön gick hög och strömmen var stark. Kapellmästaren stod bredvid, förstås, och många andra ungherrar med. Den sköna lekte med en ros; och den ville alla herrarne ha; men blott den skulle få den som kunde ta den.

Och så kastade hon rosen långt ut i vågorna. Ungherrarne tittade så långt efter blomman, men kapellmästaren hoppade genast i sjön, sam som en mås på vågen och hade snart blomman mellan läpparne.

Då skallade en applåd från bryggan; och han som låg i sjön såg i hennes öga, att hon älskade honom. Men när han nu skulle vända till land, då kom han icke ur fläcken. Det var ström med bakvatten, men det förstod inte hon på bryggan, utan hon trodde att han lekte, och därför skrattade hon. Men han som kände dödsfaran, missförstod hennes skratt, hvilket icke var något godt skratt; och han kände ett stygn i sitt hjärta, och därmed var hans kärlek slut.

Dock, han kom i land med blodiga händer, som han rifvit på bryggan.

— Du skall ha min hand, sade den sköna.

— Den vill jag inte ha, svarade kapellmästaren, vände ryggen och gick.

Det var majestätsbrott mot skönheten, och därför måste han dö.

Hur det gick till att kapellmästarn kom från sin plats, det vet endast teaterfolk som förstår sig på sådant. Hårdt satt han, och det behöfdes två år för att skaka ner honom.

Men föll gjorde han; och när hon fått undan sin välgörare, så triumferade hon, och blef ändå mer uppblåst, så att det började synas till och med. Och publiken såg under sminket att hjärtat var elakt; därför kunde den icke röras mer af hennes sång, och den trodde icke på hennes tårar eller leenden.

Det märkte hon och blef bitter. Hon regerade ännu teatern; kväfde alla som ville spira upp, och lät hugga ner dem i tidningarne.

Gunsten miste hon, men makten var henne mer; och när hon nu var rik, mäktig och nöjd, så trifdes hon med lifvet; och folk som trifvas bli åtminstone inte magra, snarare ha de böjelse

att bli feta; och hon började verkligen bli något litet korpulent. Hon började så sakta och varligt, så att hon icke märkte det själf, förrän det var försent. Pang! Utföre går hastigt, och den här resan gick med en svindlande fart. Men tortyren hon underkastade sig hjälpte icke. Hon hade det läckraste bord i staden, men måste svälta, och ju mer hon svalt, dess fetare blef hon.

På ett år var hon ute ur leken, och fick lönen nedsatt. På två år var hon halfförgäten och ersatt af yngre. På tredje året blef hon uppsagd; och då hyrde hon en vindskammare.

— Det var en onaturlig fetma, sade regissören till sufflören.

— Det är inte fetma; det är uppblåsthet, sade sufflören!

*

Nu satt hon på vindskammarn och såg ner på ett stort plantage. Där stod en tobakslada också, och den tyckte hon om, för det fanns inga fönster på den, där folk kunde sitta och se på henne. Och där bodde sparfvar under takpannorna; men

där hängdes aldrig in tobak, emedan ingen sådan planterades där.

Sålunda satt hon hela sommaren och såg på sin lada, undrande hvad den skulle vara till, ty portarne voro stängda med stora hänglås och ingen syntes gå in eller ut. Att den gömde några hemligheter anade hon, men af hvilket slag skulle hon snart få se.

Det fanns af den förgångna berömmelsen ännu ett par strån som hon höll fast vid och lefde på: det var hennes glansroller, Carmen och Aida, som ännu voro obesatta, af brist på efterträderska; och i publikens hågkomst lefde ännu hennes framställning, som varit utmärkt.

Nåväl, det blef Augusti; lyktorna tändes igen, och teatrarne skulle öppnas.

Sångerskan satt vid sitt fönster och såg ner på ladan, som nyss blifvit rödfärgad och fått tegeltak.

Så kom en man klifvande i potatislanden; och han bar på en stor rostig nyckel. Han öppnade ladan och gick in.

Så kommo två män till, som hon tyckte sig känna igen; och de försvunno också in i ladan.

— Nu började det bli intressant.

Efter en stund kommo de tre karlarne ut, bärande på något stort underligt, som liknade sängbottnar eller afdelningsskärmar.

Utanför porten vände de på skärmarne och ställde dem ifrån sig på lut mot ladväggen; och nu syntes en kakelugn, men den var målad, illa målad. Därpå syntes en dörr till något landtligt hus, kanske en jägares hydda. Så kom en skog, ett fönster och ett bibliotek.

Det var teaterdekorationer. Och efter en stund kände hon igen rosenbusken i Faust.

Det var Operans dekorationsmagasin, och vid denna rosenbuske hade hon själf en gång sjungit »Lilla blomma du är ju».

Ondt gjorde det i det arma hjärtat, när hon förstod att Faust skulle upp, men en tröst fanns: att hon icke sjungit hufvudrollen som ju är Margarethas.

— Låt gå för Faust! Men rör de vid Carmen eller Aida, då är jag död!

Där satt hon nu och såg hur repertoaren ändrades: och hon visste fjorton dagar före tidningarne hvad Operan skulle ge. Det var ju alltid något roligt! Hon såg Friskytten dras fram med vargklyftan och allt; hon såg Den Flygande Holländaren med skeppen och hafvet; Tannhäuser och Lohengrin och många flera.

Men så kom det en dag, ty det oundvikliga måste komma. Karlarne släpade (den ene hette Lindqvist mindes hon och han skötte blockgångarne); och så kom det fram ett torg i Spanien. Kulissen stod på sned så att hon icke riktigt kunde se hvad det var; men en af karlarne vickade sakta på ramen; och som han krängde, syntes baksidan, som alltid är ful. Och där stod med stora svarta bokstäfver, hvilka visade sig en efter en, sakta liksom för att pina henne; där stod skrifvet, oåterkalleligt, tydligt: C, A, R, M, E, N. Det var Carmen!

— Nu dör jag! sade sångerskan.

Men hon dog icke, den arma, icke ens när Aida kom fram. Dock hennes namn var utplånadt ur människornas hågkomst, från bokhandlarnes

fönster, från brefkorten; och slutligen försvann på ett okändt sätt hennes porträtt ur foyern.

Hon kunde icke förstå att människorna så snart glömde; det var alldeles oförklarligt. Men hon sörjde sig själf som man sörjer en död; och sångerskan, den firade, var ju död!

Så gick hon en dag ensam och spatserade på en öde gata. Där var en afstjälpning för sopor vid ändan på gatan. Hon stannade utan att tänka vidare på någonting, men såg tillräckligt af förgängelsen, ty på sophögen låg ett brefkort, och på det syntes hennes bild som Carmen.

Hon gick hastigt därifrån och grät i sitt sinne. Kom in på en tvärgata, där en liten bokhandlares fönster kom henne att stanna; hon var ju van att stanna vid sådana fönster och se efter om hon hängde ute. Men här hängde hon icke. Däremot hängde ett plakat, på hvilket hon mot sin vilja läste de märkliga orden: »Herrans ansikte står öfver dem som göra ondt, så att han utskrapar deras åminnelse af jorden».

Dem som göra ondt! Det var därför hennes

åminnelse var utskrapad. Där var förklaringen på människornas glömska.

— Men kan ondt icke göras godt igen? Har jag icke lidit straff nog? klagade hon.

Och så gick hon ut i skogen, där inga människor funnos. Som hon gick, förtviflad, förkrossad, ödmjuk, såg hon en annan ensam människa som stod framför henne. Och han frågade med ögonen om han tordes hälsa.

Det var kapellmästarn. Men hans ögon talade icke förebråelser, icke förödmjukande medlidande, utan de sade fram beundran, förundran och ömhet.

— Hvad du blifvit smärt och fin, Hanna, sade hans mun.

Hon såg på sig, och hon fann att det var sant.. Sorgen hade bränt upp det öfverflödiga, uppblåsta köttet, och hon var skönare än fordom.

— Och lika ung är du? Yngre!

Det var det första goda ord hon hört på långa tider; och när det kom från honom som hon gjort så illa, då förstod hon hvad en god människa var värd, och det sade hon.

— Har du din röst kvar, Hanna? frågade kapellmästarn, som icke tålde höra artigheter.

— Jag vet icke! snyftade hon.

— Kom upp i sångrummet i morgon... Ja, på Operan hos mig, få vi höra. Jag är nämligen engagerad där...

Sångerskan kom; kom igen och kom sig fram igen.

Publiken hade förlåtit och glömt, glömt det onda; och nu är sångerskan lika stor igen, ja mycket större än förut.

Det var en uppbygglig berättelse!

Sankt Gotthards Saga

DET ÄR lördagskväll i Göschenen i kantonen Uri, en af de fyra Urkantonerna, Wilhelm Tells och Walter Fürsts kanton. På norra sidan af Sankt Gotthard, där germanisk tunga talas, och stilla, vänsälla människor bo, som äga självbestämmelserätt i sina angelägenheter, där den »heliga skogen» står skyddande mot laviner och bergras, där ligger den grönskande byn vid en bäck, som drifver kvarnhjul och håller foreller.

Nu på lördagskvällen, när aftonklockan ringer angelus, nu samlas byfolket vid brunnen under det stora valnötsträdet. Där kommer postmästarn, amtmannen och själfva öfversten, alla i skjortärmarne och med liar på axeln. Från dagens

slåtter komma de för att tvätta liarne, ty här är arbetet äradt, och självgjordt är bäst. Så komma gossarne också med liar, och flickorna efter med mjölkstäfvorna; sist samlas de hemfödda korna af jätteras där hvarje ko är stor som en tjur. Fett är landet och välsignadt är det; men vinet växer där icke på norra sidan af Gotthard, icke oliven heller, icke silkesträdet, icke den frodiga majsen. Grönt gräs och gyllene korn, det höga valnötsträdet och den feta mangold, det är landets äring.

Värdshuset Gyllene Hästen ligger vid brunnen, nedanför ett stalp af Sankt Gotthard; och där i trädgården vid ett enda långt bord sitta de nu efter dagens arbete, de trötta slåttermännen, alla vid samma bord, utan rangordning: amtmannen, postmästarn, öfversten, dränggossarne med; fabrikanten, som gör halmhattar och hans arbetare, byns lilla skomakare, skolmästarn och alla de andra.

De språka om grödan och mjölkningen; och de sjunga tillsammans, sånger som klinga i enkla treklangar likt vallhornet och skällkoklockorna.

De sjunga om våren och dess rena fröjder, så trofastgrönt och förhoppningsblått.

Och de dricka det blonda ölet.

Därpå stiger ungdomen upp att leka, brottas, och hoppa, ty i morgon är skyttefest med täflingsspel, och då gäller det vara smidig.

Och därför blåstes tidigt taptot i lurarne, den aftonen, så att ingen skulle komma osöfd och dåsig till festerna, där byns ära stod på spel.

*

Söndagen gick in med klockeklang och solsken; festklädda människor samlades från närliggande byar, och alla sågo utsöfda och nyvakna ut. Nästan alla karlarne hade bytt lien mot bössan; flickorna och de gifta kvinnorna gåfvo dem granskande och uppmuntrande blickar, ty det var för hus och hem de lärde sig skjuta; och mästerskytten visste att han skulle få öppna dansen med den skönaste.

Nu kom en väldig skrinda dragen af fyra morska hästar klädda med band och blommor; och hela skrindan var en enda stor löfsal med bänkar

ini; man såg icke människorna ini den, men man hörde sång inifrån, vacker högstämd sång, om schweizerland och schweizerfolk, det vackraste och det tappraste folket.

Så kom barnens tåg; de gingo två och två, hand i hand, som om de voro goda vänner, eller som små brudar och brudgummar.

Och när klockorna gingo, drogo sig alla uppåt kyrkan.

Men när gudstjänsten var slut, så började festen; och vid skjutbanan som var stödd mot Sankt Gotthards väldiga stalp knallade snart skotten.

Postmästarns son var byns mästerskytt, och det fanns inga tvifvel om att han skulle ta priset. Han sköt en serie, och tog fyra prickar af sex skott.

Men då hördes oppe i berget ett hojtande och knakande; stenar och grus rullade ner för branten, och man såg granarne i den heliga skyddsskogen gunga som för en storm. Snart syntes på ett stenblock med bössan på axeln och viftande med hatten den vilde gemsjägaren Andrea från Airolo, den italienska byn i kantonen Tessin, på andra sidan fjället.

— Gå icke i skogen! ropade alla skyttarne.

Andrea förstod icke.

— Gå icke i heliga skogen! berget kommer öfver oss! skrek amtmannen.

— Så låt det komma då! svarade Andrea och åkte i en rasande fart ned för branten. Och här är jag!

— Du kommer för sent! svarade amtmannen.

— Aldrig för sent kom jag, gentog Andrea, och gick fram till banan, slängde geväret sex gånger till kinden och tog sex prickar.

Nu skulle han varit segraren; men gillet hade sina lagar, och man tyckte icke om det svarta, wälska folket från andra sidan berget, där vinet växte och silket blef spunnet. Där var gammal fiendskap, och Andreas skott kunde icke räknas.

Men Andrea gick fram till den skönaste, som var amtmannens egen dotter, och han bad höfviskt att få öppna aftonens dansgille med henne.

Den sköna Gertrud rodnade, ty hon hade ett godt öga till Andrea; men hon måste afböja hans anbud.

Då mörknade Andrea, och lutande sig framåt, hviskade han i hennes öra, som därvid blef blodrödt:

— Min skall du bli, om ock jag skall vänta i tio år. Åtta timmar har jag gått öfver berget för att råka dig, därför kom jag för sent; men nästa gång skall jag komma i tid, om jag så skall gå midt igenom berget!

Festen var slut och dansen också. Alla skyttarne sutto utanför Gyllene Hästen, och Andrea var med; men postmästarns Rudi satt i högbänk, emedan han var mästerskytten, efter reglerna förstås, men Andrea var det i verkligheten.

Rudi ville gnabbas.

— Nå du Andrea, sade han, du är en väldig jägare; men du vet: att skjuta gemsen är ingenting mot att få den.

— Har jag skjutit den, så har jag fått den, svarte Andrea.

— Vackert ock! Barbarossas ring ha alla skjutit på, men ingen har fått den! gentog Rudi.

— Hvad är Barbarossas ring? frågade en främling, som icke varit i Göschenen förr.

— Jo, svarade Rudi. Där kan du se'n!

Och han pekade uppåt bergväggen, där en stor kopparring hängde på en krok. Och han fortfor:

— Kejsar Fredrik Barbarossa brukade nämligen gå den här vägen till Italien; han gick sex gånger och lät kröna sig, både i Milano och Rom. Och som han därmed blef tysk-romersk kejsare, så lät han sätta denna ring i berget på tyska sidan till ett tecken att han vigt Tyskland vid Italien.

Och när den ringen, säger sagan, kan lyftas af haken, då är det äktenskapet upplöst, som icke var lyckligt.

— Då skall jag upplösa't, sade Andrea, såsom mina fäder löste mitt arma land Ticino från tyrannerna i Schwütz, Uri och Unterwalden.

— Är du icke schweizare? frågade amtmannen strängt.

— Nej, jag är italienare af Schweiziska Edsförbundet.

Därmed laddade han sitt gevär och lade in en järnkula. Siktade och sköt!

Ringen lyftades underifrån; och löst från haken föll den ner, Hohenstauferns, Barbarossas ring.

— Lefve det fria Italien! ropade Andrea, och svängde sin hatt.

Men ingen svarade.

Andrea tog upp ringen, lämnade den till amtmannen och sade:

— Göm den ringen, som ett minne af mig, och af denna dag, då ni gjorde mig orätt.

Därpå gick han fram till Gertrud och kysste hennes hand. Och så steg han upp för berget och försvann; syntes igen och försvann i ett moln. Men efter en stund syntes han åter, högre upp. Det var icke han, ty det var hans jätteskugga på molnet; och han stod med lyftad näfve, hotande, öfver den tyska byn.

— Det var satan själf! sade öfversten.

— Nej, det var en italienare! invände postmästarn.

— Efter det är sent på kvällen, sade amtmannen, skall jag berätta en regeringshemlighet, som står i tidningen i morgon.

— Hör! Hör!

— Jo, det telegraferas, att sedan fransmännens

kejsare blifvit fången vid Sedan, ha italienarne utjagat franska trupperna från Rom; och Viktor Emanuel går i detta ögonblick mot hufvudstaden.

— Det var stort nytt. Då är det slut med tyskarnes romerska promenader! — Det visste nog Andrea efter han var så stor i snuten!

— Han måtte ha vetat mer ändå! sade amtmannen.

— Hvad då? Hvad då?

— Få väl se! Få väl se!

Och de fick se.

*

En dag fick de se främmande herrar komma med sina instrument och kika på berget; och det såg ut som om de kikat efter Barbarossas ring, för just dit riktade de kikarn. Och de tittade på kompassen, liksom de inte visste hvar norr och söder var.

Och så blef det en stor middag på Gyllene Hästen, där amtmannen var med. Där taltes vid desserten om millioner och millioner.

En tid efteråt fick de se hur Gyllene Hästen

refs ner; hur kyrkan bars bort, bit för bit och sattes opp ett stycke därifrån; de fick se hur halfva byn raserades; hur kaserner byggdes; hur bäcken ändrade lopp och kvarnhjulen slopades, fabriken stängdes, kreaturen såldes.

Och så kom tre tusen svarta arbetare, som talade italienska.

Då tystnade de vackra sångerna om gamla schweizerland och om vårens rena fröjder.

I stället hördes dag och natt ett bultande; och där Barbarossas ring hade suttit, drefs en bergborr in; och så började skjutningen, ty där skulle tunneln in genom berget.

Det var nu, som man visste, ingen svårighet att göra ett hål i klippan; men det skulle sprängas två hål, ett från hvardera sidan; och de båda hålen skulle råkas, jämt som en spik, och det trodde ingen på, för det var en och en half mil att spränga. En och en half mil!

— Tänk om de inte råkas! Då får de börja om igen!

Men öfveringeniören hade sagt: De skall träffas.

Och Andrea från italienska sidan han trodde

på öfveringeniören; ty han var själf en träffsäker karl, som vi veta. Därför inträdde han i arbetslaget och blef första man.

Det var ett arbete som passade Andrea. Solens ljus, de gröna mattorna och de hvita alperna fick han icke se mer; men han tyckte att han sprängde sig en egen väg till Gertrud, den väg genom berget han i ett stortaligt ögonblick lofvat komma.

I åtta år stod han ini mörkret och slet en hund. Naken stod han mest, ty där var tretti grader varmt. Ibland stötte de på en flods källa; och då lefde han i vatten; ibland träffade de ett lerlager, och då lefde han i smuts. Nästan alltid var luften skämd, och kamraterna stupade; men det kom nya. Slutligen stupade Andrea också, och lades in på sjukhuset. Där fick han den föreställningen, att de båda tunnlarne aldrig skulle träffas, och det plågade honom mest. Aldrig träffas!

Det låg Uri-bor också på salen och yrade; deras stående fråga i feberfria stunder var den:

— Tror ni vi ska träffas?

Ja, aldrig hade Tessinare och Uri-bor så längtat att få råkas som här, inne i berget. De visste att om de råkades där, skulle tusenårig fiendskap upphöra och de försonade falla i hvarandras famn.

Andrea blef frisk och kom igång igen. Han var med om strejken 1875; kastade något sten, rök in i finkan, men kom ut igen.

År 1877 brann Airolo, hans födelseby.

— Nu har jag bränt mina skepp bakom mig; och nu måste jag fram, sade han.

År 1879 blef den 19 juli en sorgens dag. Öfveringeniören för hela tunneln hade gått in i berget till att mäta och räkna; och som han stod där, fick han slag och dog! Midt på banan! Där skulle han haft sin graf, som en Pharao, i den största stenpyramid som finns; och hans namn, Favre, skulle varit ristadt där.

Emellertid: åren gingo. Andrea samlade pengar, erfarenhet och kraft. Göschenen besökte han aldrig; men en gång om året gick han till Heliga Skogen och såg på förödelsen, som han kallade det.

Han såg aldrig Gertrud, skref icke till henne;

det behöfde han ej, ty han lefde med henne i sina tankar, och han kände, att han fått hennes vilja.

På sjunde året dog amtmannen, i fattigdom.

— Hvilken lycka att han var fattig! tänkte Andrea; och så ha icke alla mågar tänkt.

På åttonde året hände något märkvärdigt. Andrea stod som första man långt in i italienska tunneln och slog på sin borr. Luften var knapp och kväfvande, så att han hade öronsusning. Då hörde han ett knäppande, som liknade den trämaskens, kallad dödsuret.

— Är min sista stund kommen? tänkte han högt.

— Din sista stund! svarade något inom honom, eller utom honom. Och han blef förskrämd.

Följande dag hörde han återigen knäppningarne, men tydligare, så att han trodde det var uret han bar på sig.

Men dagen därpå, som var en helgdag, hörde han ingenting; och nu trodde han det var örat bara; och då blef han rädd, gick i messan; och i stilla tankar klagade han öfver lifvets ostadighet.

Hoppet hade svikit honom, hoppet att få upplefva den stora dagen, hoppet att få det utsatta stora priset för den första borren som gick igenom väggen, hoppet att få Gertrud.

På måndagen stod han dock återigen främst med sin borr, men modstulen; ty han trodde icke mer de skulle råka tyskarne i berget.

Han slog och slog, men utan fart, såsom hans saktade hjärta slog efter tunnelsjukan. Då med ens hörde han som ett skott och ett väldigt brakande, men ini berget, på andra sidan.

Och nu gick det upp för honom att de råkats.

Först föll han på knä och tackade Gud; sedan reste han sig och började slå. Han slog förbi frukost, förbi middag; förbi raster och aftonvard. Han slog med vänster arm, när den högra domnat. Därunder tänkte han på öfveringeniörn, som stupat midt framför väggen; och han sjöng de tre männens sång i den brinnande ugnen, ty luften liksom brann omkring honom, under det vattnet dröp på hans hjässa och fötterna stodo i lera.

På slaget sju, den 28 februari 1880, föll han

framstupa emot borren som flög midt igenom bergväggen.

Ett skallande hurra från andra sidan väckte honom, och han förstod, förstod att de råkats, att hans sista mödas stund var kommen, och att han var ägare till tio tusen lire.

Då, efter en kort suck till allförbarmaren, lade han munnen till borrhålet, hviskade, så ingen hörde't: Gertrud; och därpå höjde han ett niofaldigt hurra till tyskarne.

Klockan elfva på natten hördes ett rungande si opp! från italienska sidan, och vid ett brak som af belägringskanoner ramlade väggen ner. Tyskar och italienare föllo i hvarandras famn och gräto, italienarne kysstes, och alla föllo på knä sjungande ett Te Deum laudamus.

Det var ett stort ögonblick; och det var 1880, samma år då Stanley blef färdig med Afrika och Nordensköld med Vegafärden.

När lofsången till den Evige tystnat, steg en arbetare fram från tyska sidan och lämnade italienarne ett textadt pergament. Det var en

äres- och en minnesskrift till öfveringeniören, Louis Favre.

Han skulle först passera tunneln, och Andrea skulle föra hans äreminne och hans namn på det lilla arbetståget till Airolo.

Det gjorde Andrea troget sittande på en skjutvagn framför lokomotivet.

Det var en stor dag! Och natten var icke mindre.

Det dracks vin i Airolo, italienskt vin; och det brändes fyrverkeri. Där hölls tal, för Louis Favre, Stanley och Nordensköld; där hölls tal för Sankt Gotthard, den hemlighetsfulla bergstocken, som i årtusenden varit en skiljemur mellan Tyskland och Italien, mellan nord och syd. Ja, visserligen en söndrare, men också en samlare. Ty Sankt Gotthard har stått där och lika ärligt delat sitt vatten åt den tyska Rhen som åt den franska Rhône, åt Nordsjön som åt Medelhafvet...

— Och åt Adriatiska, afbröt en tessinare. Var så god och glöm icke Ticino som vattnar Italiens största flod, den väldiga Po.

— Bravo! Bättre! Lefve Sankt Gotthard, det stora Tyskland, det fria Italien och det nya Frankrike!

Det var en stor natt! på en stor dag.

*

Följande morgon stod Andrea på ingeniörskontoret. Han var klädd i sin italienska jägardräkt, fjäder i hatten, bössa på axeln och ränsel på ryggen; hvit i ansiktet och hvit om händerna.

— Jaså du är nöjd på tunneln nu, sade kassaingeniören, eller penningmannen de kallade. Nå det kan ingen förtänka dig, och det är bara murarbete kvar för öfrigt. Alltså afräkningen!

Penningmannen slog i en bok, skref en lapp och räknade upp tio tusen lire i guld.

Andrea ritade sitt bomärke, stoppade guldet i ränseln och gick.

Han kastade sig på ett arbetståg; och på tio minuter var han vid den nerfallna skiljeväggen.

Eldar brunno inne i berget på båda sidor om

skenorna, arbetarne hurrade för Andrea och svängde med mössorna. Det var härligt!

På tio minuter igen var han framme vid tyska sidan. Men när han såg dagsljuset i öppningen, stannade tåget, och han steg ur.

Så gick han mot det gröna ljuset, och såg byn igen, solljus och grönskande; och byn låg där nybyggd, hvit, strålande, vackrare än förr. Och när han gick fram hälsade arbetarne sin förste man.

Rakt på ett litet hus styrde han sina steg; och under ett valnötsträd bredvid bikuporna stod Gertrud, stilla, fagrare, mildare, alldeles som om hon stått där och väntat honom, i åtta år.

— Nu kommer jag, sade han; så som jag skulle komma, midt igenom berget! — Följer du mig till mitt land?

— Jag följer dig, hvart du vill.

— Ringen har du redan; är den kvar?

— Den är kvar!

— Då gå vi med detsamma! — Nej, icke vända om; ingenting får du ta med dig!

Och de gingo hand i hand! Men de gingo icke åt tunneln.

— Upp på berget! sade Andrea, och styrde upp på gamla passvägen. Genom mörkret gick min väg till dig; nu vill jag lefva i ljuset med dig, för dig!

Jubal utan Jag

DET VAR en gång en konung som hette Johan utan land; och skälet kan man gissa sig. Men en annan gång var det en storsångare som kallades Jubal utan Jag, och skälet skall ni nu få höra.

Klang var hans namn som han fått af sin far, soldaten, och det var musik i namnet. Men han hade äfven af naturen fått en stark vilja, hvilken satt som en järnstång i ryggen, och det är en stor gåfva, det, och en att ta vara på i lifvets strider. Som barn redan, när han började tala, sade han icke som andra små gossar, »han» när han talte om sig själf, utan han kallade sig genast »jag». — Du har inget jag! sa' de gamle. När

han blef litet äldre uttryckte han en önskan med »jag vill». Men då fick han höra på:

»Du har ingen vilja», och »din vilja växer i skogen».

Det var nu oförståndigt af soldaten, men han förstod inte bättre, för han var soldat och var inlärd att bara vilja det som befälet ville.

Unge Klang fann det konstigt att han »icke hade någon vilja» fastän han hade en sådan stark sådan, men det fick ju gå.

När han blef något vuxen, frågade fadern en dag: »hvad vill du bli?»

Det visste inte gossen, och han hade upphört att vilja, emedan det var förbjudet. Han hade visserligen en längtan till musiken, men det vågade han inte säga, ty då trodde han det skulle hindras. Därför svarade han som en lydig son: Jag vill ingenting.

— Då skall du bli vintappare! sa' fadren.

Om det nu var därför att fadren kände en vintappare, eller därför att vinet hade en särskild dragningskraft på honom, det kan man inte säga.

Nog af, unge Klang sattes i en vinkällare, och där for han inte illa.

Det luktade så godt af rödt lack och franskt vin, därnere, och det var stora hvälfda rum som kyrkor. När han satt vid fatet och det röda vinet rann, så blef han glad i sinnet och började småsjunga, först allehanda visor han hört.

Patronen, som lefde i vin, tyckte om sång och glädje, och lät ynglingen hållas; det klingade så bra under hvalfven. Och när han spände i med »Djupa källarhvalfvet», då kom det kunder ner, och det tyckte patron om.

Så kom en vacker dag en handelsresande, som förr varit teatersångare; och när han fick höra Klang, så blef han så förtjust att han bjöd Klangen ut på en kolifej om aftonen.

Och de slog käglor, de åt kräftor med dill, de drucko punsch, och de sjöngo framför allt.

Mellan skål och vägg och när de druckit duskål sade handelsresanden:

— Hvarför går du inte till teatern?

— Jag? svarte Klang; inte kan jag nu det?

— Du skall säga: jag vill! så kan du.

Det var en ny lärdom, ty sedan han var tre år, hade unge Klang inte begagnat orden »jag» och »vill».

Nu tordes han hvarken vilja eller önska, och han bad icke få bli frestad mera.

Men handelsresanden kom igen, många gånger, och hade storsångare med sig. Frestelsen blef för stark; och Klangen tog sitt parti en afton, då han blifvit applåderad af en riktig professor.

Så tog han afsked af patronen, och vid ett glas tackade han sin vän handelsresanden, som återgifvit honom självförtroendet och viljan; »viljan, denna järnstång i ryggen, som håller människan upprätt att hon icke faller ner på de fyra». Och aldrig skulle han glömma sin vän, som lärt honom tro på sig själf.

Så gick han att ta afsked af far och mor.

— Jag vill bli sångare! sa' han så det klang i stugan.

Fadren tittade efter karbasen, och modren grät; men det halp icke.

— Förlora dig icke själf, min son! var modrens sista ord.

*

Unge Klang fick pengar att gå till främmande land. Där lärde han sjunga riktigt efter reglerna, och blef på några år en stor storsångare. Tjänte pengar och fick en egen direktör, som satte opp honom.

Nu blommade vännen Klang, och han kunde säga både jag vill och jag befaller. Hans jag växte alldeles onaturligt, och han tålte icke några andra jag i sin närhet. Han nekade sig ingenting, och han förnekade sig icke heller. Men nu, när han skulle hem till sitt land igen, lärde honom direktören att det icke gick för sig att heta Klang, när man är en storsångare; han måste ta ett stiligt namn, helst ett utländskt, för det brukades.

»Den Store» hade en strid med sig själf; ty att ändra namn var ju inte riktigt trefligt; det påminde om att förneka far och mor, och kunde se illa ut.

Men, efter som det brukades, så: fick det gå.

Han letade i Bibeln, för att finna det rätta namnet, för där stod de.

Och när han fick upp Jubal, »Lamechs son

som uppfann allahanda spel», så tog han det. Det var ett godt namn och det betydde Basun efter hebräiskan. Som direktören var engelsman så önskade han att Klang skulle kalla sig mister och det gjorde han. Mister Jubal, alltså.

Det var ju rätt oskyldigt allt det där, efter som det brukades, men underligt var det i alla fall, att med det nya namnet, blef Klang en annan karl. Det gamla förflutna var liksom utplånadt; och mister Jubal kände sig som född engelsman, talte med brytning, fick polisonger och höga kragar; ja de rutiga kläderna växte fram liksom barken på trädet af sig själf; han blef stram och hälsade med ena ögat; vände sig aldrig om, när en bekant ropade an honom på gatan, och han stod alltid midt inne i spårvagnen.

Han kände knappt igen sig själf!

Emellertid var han åter hemma i sitt land och var storsångare vid Operan. Han spelte kungar och profeter, frihetshjältar och dämoner; och när han hade en roll att öfva, var han så god spelare, att han trodde sig vara den han föreställde.

Nu gick han en dag på gatan och var en

dämon någonstans, men han var också mister Jubal.

Så hörde han någon ropa bakom sig: Klang! Han vände sig naturligtvis inte om, ty det gör inte en engelsman, och för resten hette han ju inte Klang nu längre.

Men det ropade Klang en gång till. Och så stod hans vän handelsresanden framför honom, med spörjande blickar och frågande blygt och vänligt:

— Är det inte Klang?

Mister Jubal öfverfölls af dämoneri; visande alla tänderna och med ett öppet gap som om han tog en bröstton ur en af kraniets kaviteter, röt han ett kort: nej!

Då kände vännen igen honom, och gick sin väg. Han var en upplyst man, kunde lifvet och människorna och sig själf utantill, och han blef därför hvarken ledsen eller förvånad.

Men mister Jubal trodde det; och när han hörde dessa ord inom sig: »Innan hanen tre resor hafver galit, skall du förneka mig», så gjorde han som Petrus, han gick in i en portgång och grät bitter-

ligen. Det gjorde han själf, i sina tankar, men dämonen i hans hjärta skrattade.

Sedan den dagen skrattade han mest; åt ondt och godt, åt sorg och skam, åt allt och alla.

Hans far och mor visste nog af bladen hvem mister Jubal var, men de gick aldrig på Operan, för de trodde att det var någonting med tunnband och hästar, och där ville de inte se sin son.

Mister Jubal var nu den största storsångaren, och han hade visserligen satt bort en stor del af sitt jag, men viljan hade han kvar.

Så kom hans dag! Det var en liten flicka vid baletten, som kunde förtrolla män, och Jubal blef också förtrollad. Så illa förtrollad att han frågade om han fick blifva hennes... (Han menade naturligtvis att hon skulle blifva hans, men så får man inte säga).

— Du skall få bli min, sa' trollerskan, om jag får...

— Du får allt! svarte Jubal.

Flickan tog honom på orden, och de gifte sig. Först lärde han henne sjunga och spela; och

sedan fick hon allt hvad hon ville. Men som hon var en trollerska, ville hon allt hvad han icke ville, och så småningom hade hon hans vilja i sin ficka.

En vacker dag var mistress Jubal storsångerska; och så stor, att när publiken ropade in Jubal, så mente de frun och inte herrn.

Jubal ville slå sig upp igen, men att göra det på fruns bekostnad, det ville han inte, och därför kunde han inte.

Han började utplånas och glömmas.

Den lysande krets af vänner som mister Jubal samlat i sitt ungkarlshem, samlades nu i hans hem omkring fru Jubal, som bara kallades för Jubal.

Ingen såg åt mistern, ingen drack med honom; och försökte han tala, hörde ingen på honom; det var som han inte fanns, och hans hustru behandlades som om hon inte var gift.

Då blef mister Jubal ensam, och ensam gick han på kaféet.

Där kom han in en afton för att söka sällskap. Hvem som helst var han beredd hålla till godo med, bara det var en människa.

Då fick han se sin gamle vän handelsresanden sitta ensam och ha tråkigt; och han tänkte: »där har jag en människa i gamla Lundberg;» och så gick han fram till bordet och hälsade. Men då förvandlades vännens ansikte, så hemskt, att Jubal måste fråga: »är det inte Lundberg?»

— Jo!

— Känner du inte igen mig, Jubal?

— Nej!

— Känner du inte Klang, din gamle vän?

— Nej! Han är död för länge se'n.

Då förstod Jubal att han var död på ett visst sätt, och han gick ut.

Dagen därpå tog han afsked från Operan och blef sånglärare med professors titel.

Så reste han till främmande land, och blef borta i många år.

Sorgen, han sörjde sig själf som en död, och grämelsen kom honom att åldras tidigt.

Men det tyckte han om, för då var det inte långt kvar. Dock åldrades han inte så hastigt, som han ville, och därför skaffade han sig en hvit peruk med långa lockar. Och i den trifdes

han, ty den gjorde honom oigenkännlig, äfven inför sig själf.

Med långsamma steg och händerna på ryggen gick han på trottoarerna och grundade; man trodde att han sökte någon eller väntade någon. Mötte någon hans blickar, så märkte den ingen blick i dem; försökte någon göra hans bekantskap så talte han endast om saker och ting. Och han sade aldrig »jag», aldrig »jag tycker», utan »det synes». Han hade förlorat sitt jag, och det upptäckte han först en dag, då han skulle raka sig. Han hade tvålat in sig och skulle till med knifven framför spegeln. Han såg och såg rummet bakom sig, men sitt ansikte såg han icke. Då förstod han hur det var fatt. Och han greps af en häftig längtan att återfinna sitt jag. Den bästa delen hade han gifvit sin hustru, som fått hans vilja, och han beslöt att söka upp henne.

När han kom till sitt land igen och gick på stadens gator i sin hvita peruk, kände ingen igen honom. Men en musiker som varit i Italien, sade högt på gatan: Det är en maëstro.

Och strax kände sig Jubal som om han var en

stor kompositör. Han köpte sig notpapper och började skrifva ett partitur, det vill säga, han skref upp en mängd långa och korta noter på linjerna, somliga på fiolerna förstås, andra på träblåsarne och resten på mässingen. Därpå skickade han in det till konservatoriet. Men ingen kunde spela't, för det var ingenting, bara noter.

Så gick han en dag på gatan, och mötte en målare, som varit i Paris. »Där går en modell», sa' målarn. Det hörde Jubal, och han trodde strax att han var en modell; för han trodde allt hvad man sa' om honom, emedan han icke visste hvem eller hvad han var.

När han så drog sig till minnes sin hustru som fått hans jag, beslöt han att söka upp henne. Det gjorde han också, men hon hade gift om sig med en baron, och rest långt bort.

Då blef han trött på sökandet; och som alla trötta män fick han en längtan till sina dagars upphof, sin mor. Han visste att hon satt som änka i en kåk uppe i bergen, och dit gick han.

— Känner du inte igen mig? frågade han.

— Hvad heter du? frågade modren.

— Hvad din son heter, vet du inte det?

— Min son hette Klang, men du heter Jubal, och den känner jag inte.

— Hon förnekar mig!

— Som du förnekte dig själf och din mor.

— Hvarför tog ni viljan ifrån mig, då jag var barn?

— Din vilja gaf du åt en kvinna.

— Jag måste, annars hade jag inte fått henne. Men hvarför sa' ni, att jag inte hade någon vilja?

— Ja, det var far, kära barn, och han förstod inte bättre. Förlåt honom nu, för han är död. För resten ska' barn inte ha någon vilja, men vuxna män ska' ha det.

— Tänk att du kunde reda det där så bra, mor! Barn ska' inte ha't, men vuxna ska' ha't.

— Hör du Gustaf, sa' modren; Gustaf Klang . . .

Det var hans båda namn; och när han hörde dem blef han åter sig själf. Alla roller, kungar och dämoner, maëstron och modellen röko sin väg, och han var endast sin mors son.

Då lade han sitt hufvud i hennes knä och sade:

— Nu vill jag dö! Jag vill dö!

Gullhjälmarne i Älleberg.

ANDERS var född på Falbygden och hade i sin ungdom marscherat kring land och rike med alnstickan och tygpackan. Men en dag tyckte han det var bättre marschera med gevär och slita kronans kläder, och därför tog han värfning på Västgöta-Dal. Detta gjorde att han en gång blef kommenderad opp till Stockholm på bevakningstjänst.

Vännen Kask, så hette han numera, fick en dag permission; och följaktligen skulle han gå på Skansen. Men när han kom till porten, så hade han ingen femtiöring och fick alltså bli utanföre. Han titta så långt på staketet och tänkte: jag

går väl omkring; allti finns det en stätta; i nödfall så äntrar jag.

Det var i solbärgan, när han följde sjölaggen och strök långs med bergroten; men staketet syntes högt upp i luften och därinnanför hördes sång och musik. Kask gick och gick, rundt, rundt, men såg ingen stätta, och staketet försvann in i nötskogen. Trött, slog han sig ner i backen och sprita nötter.

Då kom en furufnatt och satte svansen i vädret:

— Låt bli mina nötter! sa' ekorrn.

— Ja, om du visar mig till stättan, sa' Kask.

— En bit på vägen, svarte ekorrn.

Han skutta före och soldaten efter. Så var fnatten borta.

Där kom en igelkott prasslande i löfvet.

— Följ mig, sa' han, så ska du se stättan.

— Gakkmä sa' pinnso'n! Nej tack!

Men igelkotten följde ändå.

Så kom huggormen. Det var en fin karl; han kunde läspa med tungan och göra krumbukter.

— Följ mig, sa han, så sga du phå se städdan!

— Jag följer, sa Kask.

— Men du sga vara phin; du sga inte tsrampa på mig! Jag dycker om det phina.

— Så fin karl är ju inte en soldat, sa Kasken, men jag har inte al-stöflarne på, likvisst.

— Träd på'n, sa igelkotten, annars biter han dig så fint!

I detsamma lyfte huggormen på halsröstet och krokade af:

— Pass! sa igelkotten, och rök på ormen. Jag är inte så fin, men jag visar mina pinnar, jag.

Så gjorde han slut på ormen, och försvann.

Nu stod soldaten ensam i skogen och ångrade att han försmått den taggiga pinnso'n.

Det hade mörknat, men half-tunglet syntes mellan björklöfvet, och det var alldeles nedtyst.

Då tycke sig soldaten se en stor gul hand som vinkade, fram och tillbaks. Han gick ditåt, och fick se att det var ett Lönnlöf, hvilket brukar gestikulera så där med fingerna, utan att man vet hvad det menar.

Som han stod och tittade, hörde han en Asp skälfva:

— Hu, jag fryser sa' Aspen, för jag har blitt våt om fötterna; och jag är så rädd.

— Hvad är du rädd för då? frågade soldaten.

— Jo, det sitter en pyssling ini berget.

Då förstod soldaten hvad Lönnen menat, och han såg verkligen en pyssling sitta ini berget och koka gröt.

— Hvad är du för en? sa' pysslingen.

— Jag är på Vässkötta-Dal, hvar är du nånstans?

— Jag är i Ålleberg, jag, sa' pysslingen.

— Men Ålleberg ligger i Västergylln, svarte soldaten.

— Vi ha flyttat hit, nu! sa' pysslingen.

— Det lögst du, svarte soldaten, fick fatt i grytstjärten och lade gröten i elden.

— Nu ska vi se på Musbo't, sa han och gick in i berget.

Där satt jätten vid en stor brasa och glödgade en järnstång.

— Gog dag, god dag, sa' soldaten och räckte handen.

— God dag igen! svarte jätten och gaf järnstången, så rö han var.

Kask tog emot och kramade järnet så att det hväste:

— Du är varm om händerna! Hvad heter du?

— Jag heter jätten Svensk, sa trollet.

— Det var ett svenskt handtag, och nu förstår jag att jag är i Ålleberg. Kanske Gullhjälmarne sofver där ännu?

— Tyst! tyst! tyst! sa' jätten och hyttade med eldkäppen.

— Du ska få se dem, efter du är på Vässkötta-Dal; men du ska lösa min gåta först, mente jätten.

— Vill du mulbändas med en landsman, så låt gå! Men lägg bort eldgaffeln först.

— Jo, Kask, du ska säga svenska historien medan jag röker en pipnubb, så ska du få se på Gullhjälmarne sedan; hela svenska historien.

— Det maxar jag, fast jag inte var något öfvernöt på korpralskoln. — Jag ska dra mig till minnes lite först, ändå.

— Men det är ett villkor: du får inte nämna

namn på en kung, för då blir de onda där inne; och när de bli onda, då vet du...

— Det var farlig svårt; men tänd nubben du, så börjar jag. Här har du eld!

Soldaten gastkramade sitt hufvud en stund; därpå började han:

— Ett, två, tre! Anno 1161 och där omkring blef Sverige till; ett rike, en kung och en ärkebiskop — är det nog?

— Nej, sa Svensk, det var för litet. En gång till!

— Så här då! — Anno 1359 var svenska folket färdigt, ty då sammanträdde fyraståndsriksdan och den varade med afbrott ända till 1866.

— Du som är soldat, sade Svensk, du ska väl tala lite om krig.

— Det finns bara två krig, som ha någonting att säga: och de slutades med två freder, den i Brömsebro 1645 då vi fick Herjedalen, Jämtland och Gottland, och den i Roeskilde 1658, då vi fick Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän. Och därmed är svenska historien färdig.

— Nå men konstitutionerna då?

— Ja vi fick envälde 1680 och det varade till

1718; sen blef frihetstiden till 1789, då enväldet kom igen. Och så gjorde Adlersparre revolution 1809 samt lät Hans Järta skrifva konstitutionen som lefver än. Nu behöfver du inte veta mer. — Har du rökt ur nubben?

— Tja! sa jätten. Det var jämt skägg. Och nu ska du få se på Gullhjälmarne!

Den gamle reste sig med möda och gick in åt berget följd af soldaten.

— Gå tyst! sa jätten och visade på en riddare i gullhjälm, som satt sofvande vid en klippdörr. Men i detsamma snafvade Kask och slog sitt klackjärn mot en sten så att det eldade om'et. Då vaknade Gullhjälmen genast; och så kvickt som om han sofvit på vakten ropade han:

— Är det tider än?

— Ännu icke! svarte jätten.

Gullhjälm-riddaren satte sig ner och somnade åter strax in.

Jätten öppnade bergväggen; och soldaten såg en stor sal öppna sig. Ett ändlöst bord sträckte sig midt genom salen, och i halfskymningen syntes den lysande samlingen af gullhjälmar sitta i karm-

stolar med guldkronor på ryggstöden. Vid kortändan satt en man som var hufvudet högre än de andra; och hans skägg räckte ner till midjan som på Moses eller Jesaias; och han hade klubban i sin hand.

Alla tycktes sofva, men icke den sömn som om natten återgifver krafter, icke heller den sömn som kallas den eviga.

— Pass nu på, sade jätten, så skall du få höra på årsmots-mässan.

Han tryckte på en stor granat i berghällen, och tusen lågor tändes.

Då vaknade Gullhjälmarne.

— Hvem där? frågade mannen med profetskägget.

— Svensk! svarade jätten.

— Godt namn! sade Gustaf Eriksson Vasa, ty det var han. Hur långt är det lidet?

— Till året efter Kristi börd, ett tusen, nio hundra och tre.

— Tiden går, han I också gått framåt? Ären I än ett land och ett folk?

— Vi äro! Men sedan Gustaf den förste har

landet vuxit. Med Jämtland, Herjedalen och Gottland.

— Hvem tog det?

— Jo, det skedde under drottning Kristina; men det var hennes förmyndare som tog.

— Och sedan?

— Sedan fick vi Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän.

— Det var dalern! Hvem tog det då?

— Karl den tionde Gustaf.

— Än sedan då?

— Sedan är det inte mer!

— Det är allt?

Nu knackade det i bordet.

— Erik den Helige begär ordet! sade Gustaf Vasa.

— Erik Jedvardson är mitt namn och Helig var jag aldrig. Får jag fråga Svensk hvar mitt Finland tagit vägen?

— Finland gick tillbaks till Ryssland på egen begäran af Anjalaförbundets män, och genom freden i Fredrikshamn 1809, då finnarne hyllade czaren.

Gustaf II Adolf begärde ordet.

— Hvar äro Östersjöländerna? frågade han.

— Återtagna af ägarne, svarade Svensk.

— Och kejsarn, finns han kvar?

— Det finns två kejsare, en i Berlin och en i Wien.

— Två Habsburgare?

— Nej, en Habsburgare och en Hohenzollare.

— Ofattligt! — Och katolikerna i norra Tyskland äro de omvända?

— Nej! katolikerna äro majoritet i nordtyska riksdagen, och Berlinerkejsarn inverkar för närvarande på kardinalkollegiet för att få bestämma påfvevalet.

— Finns påfven kvar då?

— Ja väl finns hans kvar, fastän en dog nyss.

— Och hvad vill Brandenburgarn i Rom?

— Det vet man inte; några säger att han vill bli romersk-tysk kejsare af evangeliska bekännelsen.

— En synkretist-kejsare som Johan Georg af Sachsen drömde om. Nu vill jag inte höra mer. Försynens vägar äro underbara och vi dödliga, ja hvad äro vi? Stoft och aska!

Carl XII begär ordet.

— Kan Svensk säga mig hvad Polen nu är?

— Polen finns icke mer. Det är deladt!

— Deladt? Och Ryssland?

— Ryssland firade nyligen Petersburgs grundläggning, och borgmästarn i Stockholm gick med i processionen.

— Som fånge?

— Nej, som inbjuden. Alla nationer äro numera lite vänner, och i Kina har nyligen en fransk armékår godvilligt stått under tysk fältmarskalk.

— Det var dyrbart! Är man vän med sin fiende numera?

— Ja, man är genomträngd af kristendomens anda, och man har stående fredsdomstol i Haag.

— Hvad har man för slag?

— Fredsdomstol.

— Då är min tid ute! Ske Guds vilja!

Konungen fällde hjälmens visir och talade icke mer.

Carl den XI begärde ordet.

— Nå, Svensk, hur är det med gamla Sveriges finanser?

— Det är svårt att säga, ty jag tror inte de kan bokhålleriet riktigt. Men ett är säkert, eller två; att halfva svenska jorden är pantsatt i utlandet, belånad till nära 300 millioner.

— Åh herre Gud!

— Och kommunernas skulder uppgå till nära 200 millioner.

— 200?

— Och åren 1881—1885 utvandrade 146 tusen svenskar.

— Låt mig inte höra mer!

Gustaf Vasa slår klubban i bordet.

— Af allt hvad jag förstått är det icke väl beställdt med landet. Dröngöter ären I, lata, afundsamma, sorglösa; tröga att göra något, snabba att hindra. Men du Svensk, hur har min kyrka det, och mina präster?

— Kyrkans präster äro jordbrukare och mejerister; biskoparne sitta med ända till 30 tusen kronors lön och samla pengar, alldeles som före Vesterås recess; för öfrigt äro de kättare nästan allesammans, eller fritänkare vi kallar. Det vän-

tas nog ett slags reformation igen, hvad det sen blir.

— Så? Så?.. Men hvad är det för musik och sång här ofvanpå?

— Det är Skansen! Det är ett berg, på hvilket man har samlat alla fosterländska minnen, liksom om man i förkänslan af slutet gör sitt testamente och plockar ihop souvenirer af det förgångna. Det visar vördnad för fädren, men mer är det inte.

— Af hvad som framgått af detta årsmot, synas förfädrens verk och gärningar ha uppslukats af tidens ström; somt flyter opp, annat sjunker ner. Här sitta vi som skuggor af oss själfva, och för Er lefvande böra vi icke vara annat... Släck ljusen!

Jätten Svensk släckte ljusen och gick ut, följd i hälarne af soldaten, som han bad stiga in i liksom en bur.

— Om du nu talar om det här, sade jätten, så är du olycklig.

— Ja, det förstår jag, svarade Kask. Men jag skall lägga det på minnet! Tänk i alla fall: att

de har supit opp gamla Sverge och stampat på't i utlandet! — Det är ju alldeles vådligt; om det är sant!

Knäpp! sa det i turbinen; hissen gick upp med soldaten, upp på Skansen. Och där stod han midt i solnedgången, just som det ringde i Håsjöstapeln och Gustaf Vasa höll sitt intåg i Stockholm omgifven af sina dalkarlar.

Blåvinge finner Guldpudran

DEN RIKE mannen hade en gång kommit ut till den fattiga ön och förälskat sig i honom. Hvarför kunde icke den rike mannen säga, men han var betagen; möjligen liknade denna ö ett förgätet barndomsminne eller en vacker dröm.

Han köpte ön, byggde en villa och planterade allehanda ljufliga trän, buskar och blomster. Hafvet låg utanför; egen brygga hade han med flaggstång och hvita båtar; ekar stora som kyrkor beskuggade hans hus, och friska vindar ströko öfver grönskande ängar. Han hade maka, barn, tjänare, dragare; han hade allt, men en sak fattades honom; det var en småsak, men den vik-

tigaste af alla, och den han hade glömt att tänka på: det var källvatten. Där gräfdes brunnar och sprängdes i berg, men det kom bara salt, brunt vatten. Det filtrerades, blef klart som kristall, men förblef salt. Där satt sorgen.

Då kom i de tiderna en Herrans benådade som haft lycka i alla sina förehafvanden, och var en af världens berömdaste män. Vi minnas hur han slog sin diamantstaf i berget och, som Moses, fick han klippan att ge vatten. Nu skulle diamantborras, såsom man borrat i andra berg och fått vatten ur alla. Man borrade här; för hundra riksdaler, för tusen, för flere tusen, men man fick bara saltvatten. Här var tydligen ingen välsignelse; och den rike mannen märkte sig noga, att man icke får allt för pengar, icke ens en dryck friskt vatten, när det vill sig illa.

Då blef han tung i sinnet, och lifvet log icke längre. Skolmästaren på ön började emellertid läsa i gamla böcker, och skickade efter en klok gubbe som gick med slagruta; men det halp icke.

Men prästen som var klokare än så, sammankallade en dag skolbarnen, och utfäste en be-

löning för den som kunde finna en ört kallad guldpudran och som visade källdrag.

— Den har blommor som Daggkåpan och blad som Mandelblomman, hvilken ock kallas Stenbräckan. Och det ser ut som guldstoft på de öfversta bladen. Kom nu ihåg det!

— Blommor som Daggkåpan, och blad som Mandelblomman, upprepade barnen; och så rände de ut i skog och mark att söka guldpudran.

Ingen af barnen fann den. En liten gosse kom visserligen hem med Räfmjölken, som har lite guld i toppen; men den är giftig, och den var det inte. Och så tröttnade de att leta.

Men det fanns en liten flicka, som inte gick i skolan än; hennes far var dragon, ägde ett litet torp, var mera fattig än rik. Hans enda skatt var den lilla dottern; och hon kallades i byn med det vackra namnet Blåvinge, därför att hon alltid var klädd i en himmelsblå tröja med vida ärmar, som viftade när hon rörde på sig. Blåvingen är för öfrigt en liten blå fjäril som syns i högsommaren på grässtrån, och hans vingar likna bladen

på linblomman, en flygande linblomma som har munspröt, där stoftsträngarne sitta.

Blåvinge, dragonens nämligen, var ett ovanligt barn, talade så förståndigt men sällsamt, så att ingen visste hvar hon fick orden ifrån. Alla människor tyckte om henne, och djuren med; höns och kalfvar följde henne, och hon vågade klappa själfva tjuren. Hon gick ofta ut ensam, blef borta, och kom igen; men när man frågade hvar hon varit, kunde hon inte säga det. Då hade hon likvisst så mycket att berätta. Hon hade sett ovanliga ting, och mött både gubbar och fruar, som hade sagt det och det. Dragonen lät henne hållas, ty han trodde sig ha märkt att hon hade någon som skyddade sig.

*

En morgon gick Blåvinge ut på ströftåg. Genom ängar och hagar styrde hon sina små steg; och hon sjöng mest för sig själf, sånger som ingen hört förr och som kom för henne. Morgonsolen sken så ungt som om den var nyfödd,

luften kändes kraftig och utsöfd, daggen dunstade och dess friska fukt svalkade det lilla ansiktet.

Som hon kom in skogen, mötte hon en grönklädd gubbe.

— God dag, Blåvinge, sa' gubben. Jag är trädgårdsmästarn på Solglänta. Kom med skall du se på mina blommor.

— För stor ära för mig, svarte Blåvinge.

— Nej, ty du har aldrig pinat växter.

Så gick de tillsammans och kom till stranden. Där var en liten vacker bro, som ledde ut till en holme, och dit gick de.

Det var en trädgård! I den fanns allt, stort som smått, och det var ordnadt som en bok.

Själf bodde han i ett hus, som var byggdt af växande alltid-gröna träd, tallar, granar, enar, med riset på; golfven voro lagade af växande alltid-gröna buskar och örter. Mossor och lafvar växte i golfspringorna, för att hålla tätt; kråkris, mjölon, linneor utgjorde själfva tiljorna. Taket bestod af slingerväxter: jungfruvin, kaprifolium, clematis, murgrön; och det var så tätt att inte en droppe regn gick igenom. Utanför dörren stodo bikupor,

men i stället för bin bodde där fjärilar. Och när de svärmade ut, så var det en syn.

— Jag tycker inte om att pina bin, sa' gubben. Och för resten är de så fula; de ser ju ut som ludna kaffebönor, och sticks gör de också, som huggormar.

Och så gick de ut i trägårn.

— Nu ska' du få läsa i naturens A-B-C-bok, du skall få veta blomstrens hemligheter och örternas känningar. Men du får icke fråga, bara höra och svara... Ser du, barn; på den här gråsten växer något som liknar gråpapper. Det är det första som kommer, när berget blir vått. Berget möglar; möglet kallas lafvar. Här ha vi två stycken; den ena liknar renens horn; kallas också renlaf, och är renens viktigaste föda. Den andra heter Islandslaf och liknar... Hvad liknar den?

— Den liknar en lunga, för det står i naturläran.

— Ja, den liknar under förstoringsglas lungans luftblåsor, och däraf lärde sig mänskorna att begagna den i bröstsjukdomar, ser du. — När nu

emellertid bergets lafvar samlat mylla, så komma mossorna. De ha ett slags enklare blommor och sätta frö; de likna isblommorna, men du skall se att de äfven likna ljung, och barrträd och allt möjligt, för alla växter äro släktingar. Den här väggmossan ser ut som en gran, men har fröhus som vallmon, fastän enklare. På mossorna växer snart ljungen. Om du nu ser på ljungen med ett starkt förstoringsglas, så blir han en mjölkört, epilobium på latin, eller en rododendron, alldeles som almen, hvilken bara är en stor nässla. Myllmattan är färdig, och i matjorden växer allt; människan har till sin nytta infångat en del växter, men naturen själf har gifvit henne anvisningar om, hvilka hon skulle taga och huru de skulle användas. Detta är icke märkvärdigare än de prydnader och färger som blommorna fått för att säga insekterna hvar honingen finnes. Du har själf sett på rågaxet, där bakarens redskap hänga utanför som bagarskyltar. Och om du ser på linet, den nyttigaste af alla växter, så har han själf lärt människan spinna. Se bara i blomman så finner du lintotten, där stoftsträngarne sno sig omkring

stiftet som blår kring tenen. För att uttrycka sig tydligare lät naturen en liten snyltört, kallad Binda, slingra sig kring hela plantan, opp och ner, fram och tillbaka som skytteln i väfstolen. Underligt är att det icke var en människa, utan en fjäril som först kom på att linet kunde spinnas. Han heter linvecklaren; och af bladen spinner han med sitt eget silke små vaggtäcken och lakan åt sina barn. Men se'n linet börjat odlas, är han slug att passa tiden, så att hans små äro flygfärdiga strax innan linet ryckes.

Och läkedomsörterna, må du tro! Se på den stora vallmon; eldröd som febern och vansinnet! Men i botten på blomman är ett svart kors; det är apotekarens giftetikett. Och midt i korset sitter en romersk vas med refflor på. I dessa refflor repar man, så rinner läkemedlet ut, som kan ge döden, illa användt; men kan ge dödens snälle broder, sömnen, rätt användt. Ja, så klok och gifmild är naturen. Men nu ska vi titta på Guldpudran! . . .

Här gjorde han en paus för att se om Blåvinge var nyfiken. Men det var hon inte.

— Nu ska vi se på Guldpudran.

En paus till! Nej, Blåvinge kunde tiga, fast hon var så liten.

— Nu ska vi se på Guldpudran, som har Daggkåpans blommor och Stenbräckans blad. Detta är hennes känne, och säger hvar källan finns. Daggkåpan samlar både dagg och vatten i sina blad, är själf en liten klar källa; men Stenbräckan spränger berg. Utan berg får du ingen källa, berget må ligga hur långt bort som helst. Detta säger Guldpudran åt dem som förstå. Hon växer här på ön, och du skall få veta platsen, därför att du är snäll. Ur din lilla hand skall den rike mannen få det friska vattnet för sin torra själ, och genom dig skall denna ö bli välsignad. Gå i frid, mitt barn. När du kommer in i nötskogen, finner du en silfverlind till höger; under den ligger en kopparorm, som inte är farlig. Han skall visa dig vägen till Guldpudran. Men innan du går, skall du ge gubben en kyss, endast dock, om du vill själf.

Blåvinge räckte fram sin lilla mun åt gubben

och kysste honom. Då förvandlades gubbens ansikte, och han stod där femtio år yngre.

— Jag har kysst ett barn, jag har fått ungdom! sade trädgårdsmästaren; och du är mig ingen tack skyldig. Farväl!

Blåvinge gick till nötskogen. Där spelade silfverlinden, och humlorna sjöngo därtill i lindblomman. Kopparormen låg där mycket riktigt, men han såg ut som han ärgat något.

— Se där är Blåvinge, som skall ha Guldpudran, sade kopparormen.

Du skall få den, men på tre villkor: inte skvallra, inte narras, inte vara nyfiken. Gå nu rakt fram, så hittar du Guldpudran.

Blåvinge gick rakt fram. Så mötte hon en fru.

— God dag, sa' frun. Har du varit hos trädgårdsmästarn i Solglänta?

— God dag, fru, svarte Blåvinge och gick vidare.

— Du skvallrar åtminstone inte, sade frun.

Så mötte hon en zigenare.

— Hvart skall du gå? frågade zigenaren.

— Jag skall gå rakt fram! svarade Blåvinge.

— Då narras du inte! sade zigenaren.

Så mötte hon ett mjölkbud. Men hon kunde inte förstå hvarför hästen satt inne i kärran och mjölkkusken var spänd i skaklarna och drog.

— Nu skenar jag, sa' kusken och satte i att springa, så att hästen föll i diket... Nu ska' jag vattna rågen, sa' kusken och tog locket af en mjölkflaska för att vattna i åkern.

Blåvinge tyckte nog det var konstigt, men såg inte dit, utan gick vidare.

— Du är inte nyfiken heller, sade mjölkkusken.

Och nu stod Blåvinge vid en bergrot; solen lyste in mellan hasslarne på en grön sträng af den saftiga örten, hvilken sken som det klaraste guld.

Där var Guldpudran; och Blåvinge såg hur hon följde källådern från berget ner i den rike mannens äng.

Då föll hon på knä, och plockade tre Guldpudror som hon gömde i sitt förkläde; och med dem gick hon hem till sin far.

Dragonen tog på sig kasken, sabeln och tröjan; och så gick de till prästen. Sedan följdes de åt alla tre till den rike mannen.

— Blåvinge har funnit Guldpudran! sade prästen när han kom i salsdörrn! Och nu är vi rika hela byn, för nu blir det badort!

Och det blef badort; det kom ångbåt och handelsman; där blef värdshus och postkontor, läkare och apotek. Guld strömmade om somrarne in i byn, och det var sagan om Guldpudran, som kunde göra guld.

INNEHÅLL.

	Sid.
I MIDSOMMARTIDER	5
STORA GRUS-HARPAN	27
SJUSOFVAREN	37
LOTSENS VEDERMÖDOR	51
FOTOGRAFI OCH FILOSOFI	73
ETT HALFT ARK PAPPER	81
TRIUMFATORN OCH NARREN	87
NÄR TRÄSVALAN KOM I GETAPELN	103
TOBAKSLADANS HEMLIGHETER	121
SANKT GOTTHARDS SAGA	133
JUBAL UTAN JAG	155
GULLHJÄLMARNE I ÅLLEBERG	171
BLÅVINGE FINNER GULDPUDRAN	187

Pris
3 kronor

6000100659
Göteborgs universitetsbibliotek
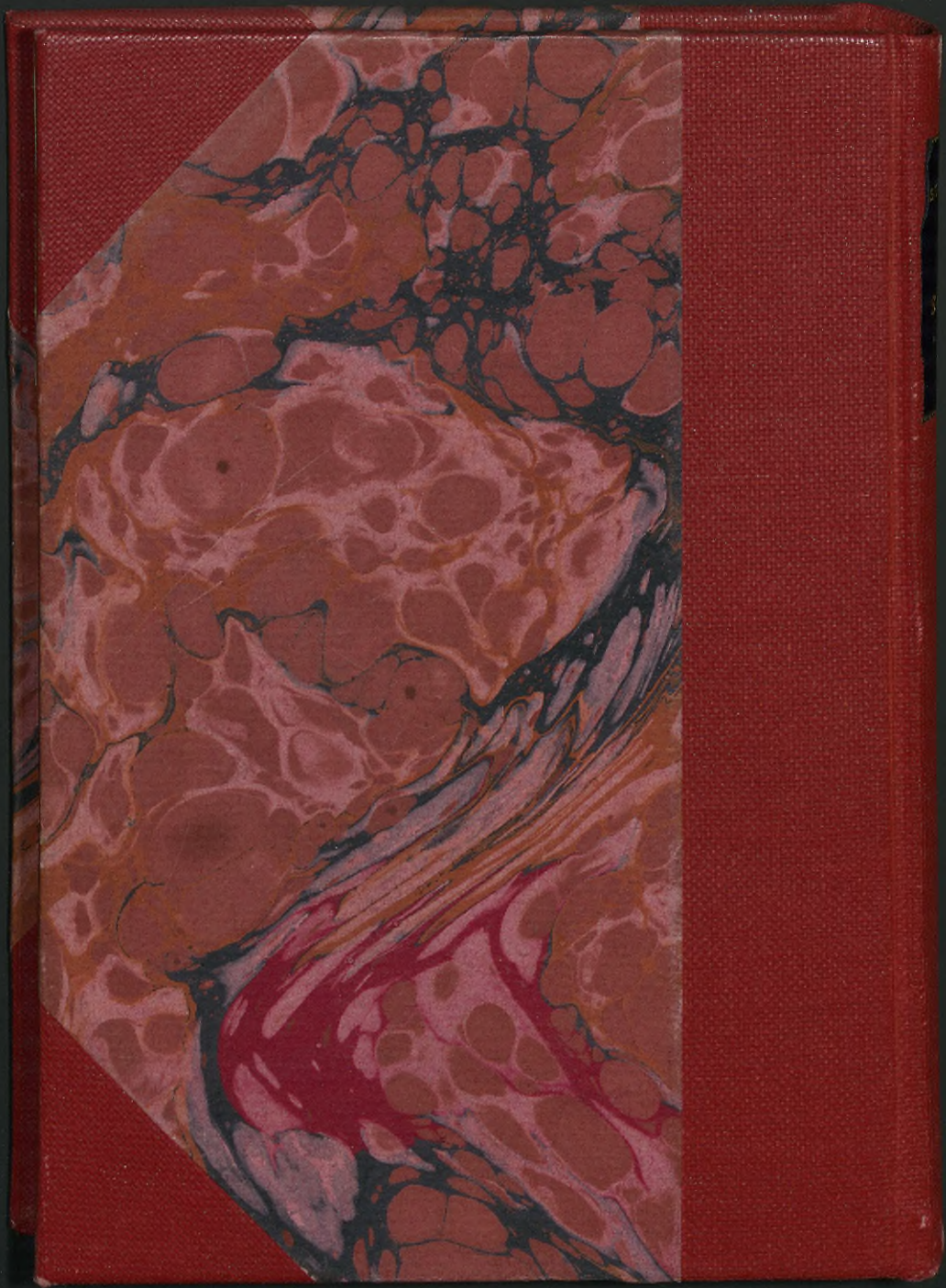
JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG